

MARKOVICS ZSOLT FÓRABBI

A humanizmus hetiszakasa (Ki técé)

Mózes ötödik könyvének Ki técé hetiszakaszát fogjuk felolvasni augusztus 29-én, szombaton.

Az ismétlés könyve lényegében nem tartalmaz mást, mint Mózes beszédeinek összefoglalását, valamint egy búcsúéneket. Az Egyiptomból kivonult generáció már nem él. Csak Mózes és néhány férfi az, aki részese lehetett mindannak a csodának, ami az elmúlt negyven évben megtörtént Izrael népével. Mózes egy új generációval áll szemben, és tanít. Kertelés nélkül emlékezik vissza népének történetére. Nemcsak a jó, a pozitív eseményekre, de azokra is, amelyek néha keserűséget, bánatot hoztak. Azt gondolja, hogy az új generációnak mindebből okulni, tanulni kell.

A hetiszakasz előírásai éppen ezért olyan törvényeket tartalmaznak, amelyekből árad az emberszeretet, a humanizmus. Az ember lelkiismeretére vannak bízva ezek az előírások.

Az első ilyen parancsolat az elvesztett tárgyak visszajuttatása tulajdonosaikhoz. A megtalálónak kötelessége volt biztosítani a megtalált tárgy őrzését, majd felkutatni a tulajdonost és visszajuttatni hozzá, amit elvesztett.

A szakasz kitér a rabzolgák helyzetére is. Általánosságban elmondható, hogy a Tóra törvényei a rabzolgák intézményével kapcsolatban talán a leghumánusabb rendelkezéseket tartalmazták, minden társadalom történelmét figyelembe véve.

A hetiszakasz foglalkozik a házasság törvényeivel is. Ezek az előírások sokak számára elavultnak tűnhetnek, mégis azt kell mondanunk, Mózes tanítómesterünk tisztában volt azzal, hogy népünk jövőjének záloga a családi élet tisztasága és szentsége lehet. Ezzel szorosan összefügg a gyermek kötelessége szülei szemben. Szekuláris társadalmunkban hányszor vagyunk tanúi annak, hogy családunk mindennapi életéből a hit gyakorlása mellett egész egyszerűen eltűnik az, amit mi szülői tiszteletnek nevezünk. Hagyományaink ennek fontosságára és gyakorlására hívják fel figyelmünket.

A legszebb emberi törvény a hetiszakaszban a szegények védelmét és méltóságának megőrzését írja elő. Ki nem fizetett adósság esetén a hitelező jogosan foglalt le az adós tárgyaiból. De nem mehetett be az adós házába a szomszédok szeme előtt, hogy az ne szégyenüljön meg. „Kint állj, és az az ember, akinek kölcsönt adtál, maga vigye ki hozzád a zálogot.” (Deut. 24/11.)

A hetiszakasz bővelkedik még sok más emberbaráti törvényben. Ezek alap gondolata az ember megélhetésének és méltóságának megőrzése. Az e törvények alapján élő társadalomban ha voltak is vagyoni különbségek, a szegény ember társadalmi védelmet élvezett, és méltóságán nem esett csorba.

Végül még egy előírást szeretnék néhány gondolatot elmondani. Esedékes szakaszunk részletesen foglalkozik a háború törvényeivel, aminek értelmében kétfajta háborúról beszélhetünk: kötelező és nem kötelező háborúról.

Mi, zsidó emberek, akik napról napra, szombatról szombatra családunk és közösségeink békéjéért imádkozunk, pontosan tudjuk, hogy mivel jár egy háború. Megtanultuk a holokauszt történetéből és 48 óta a modern Izrael államának mindennapjaiból.

Mit is kívánhatnánk mást, mint hogy békében éljünk itt, ebben a hazában és Izrael államában.

A Hamasz elől Lellére

A Baptista Szeretetszolgálat nemzeti légitársaságunk, a Malév, valamint különböző keresztyén gyülekezetek támogatásával húszfős csoportot látott vendégül a Gázával határos területekről. A vidék a Hamasz gázai hatalomátvétele óta folyamatosan rakétatámadásoktól szenvedett. A középületek, a lakóházak, sőt még a buszmegállók mellé is betonbunkereket kellett építeni, hogy legyen hova menekülni a legkülönbözőbb időpontokban becsapódó rakéták elől. A hároméves létbizonytalanságnak a januári fegyveres ellensza-

A csoport bázisa a balatonlellel adventista üdülő volt. Magyarországi útjuk során a fürdés és a pihenés mellett a múlt megismerésére és a jellel való ismerkedésre is jutott idő. A tihanyi apátság, a székesfehérvári romkert, a veszprémi vár, a Hősök terének szoborgalériája vagy az Országház lenyűgöző épületének festményei és szobrai nemzeti történelmünk megannyi részletét, dicsőséges pillanatait és nehéz küzdelmeit tették ismertté a fiatalok számára. A budapesti városnézés során a Duna-parti „vascipők” meghökken-

Látogatás a magyar Országgyűlés alelnökénél

pás vetett véget. A Baptista Szeretetszolgálat humanitárius segélyt és orvoscsoporthoz küldött a gázai civil lakosság szenvedéseinek enyhítésére. Párhuzamosan egyeztetéseket kezdett a Sha'ar haNegev Régios Önkormányzattal a Hamasz rakétatámadásait megszenvedett izraeli fiatalok magyarországi utazásáról. Az út előkészítésére, valamint a csoport kísérésére Szénási Jonathan Sándor református lelkipásztort kérték fel.

alkotása és Szehtlo Gábor emléktáblája egy fájdalmasan nehéz kor két arcát idézte fel. A zsidó hitközségekkel és a keresztyén gyülekezetekkel való ismerkedés, a sok kötetlen beszélgetés arra világított rá, hogy különbözőségeink ellenére is mennyire hasonlóak problémáink, mindennapi feladataink, küzdelmeink. Mennyire szükségünk van arra, hogy egymást tiszteletben tartva, egymással békességben éljünk.

(GESHER)

Betongyűrűs óvóhely

Előzetes ismerkedés a Balatonnal (Szénási Jonathan Sándor)

18.

Maccabi Világjátékok

Izrael

Magyar csapat 1989 óta vesz részt a négyévente megrendezett versenysorozaton, hogy képviselje Magyarországot, a magyar zsidóságot, a Maccabi Vívó és Atlétikai Clubot a világ harmadik legnépesebb és a zsidóság legnagyobb rendezvényén, a Maccabi Világjátékokon. Ebben az évben 30 fiatal magyar zsidó sportoló utazott Izraelbe, hogy a sport révén 65 ország több mint 5000 és Izrael közel 2000 sportolójával találkozzon. A Maccabi Játékokon 34 sportágban, fiúk és lányok, juniorok és seniorok, amatőrök és profik mérték össze tudásukat, erejüket és ügyességüket.

A Maccabi Játékok több, mint egy verseny. A sport remek lehetőség a világ sok országából érkező zsidónak, hogy egy ilyen különleges és egyedi élmény révén találkozzon és kapcsolódjon identitásához.

A 18. Maccabi Világjátékokon részt vevő magyar delegáció tagjai között:

- 18 résztvevő (69%) számára ez volt az első izraeli látogatás
- Auschwitzot túléltek dédunokái is szerepeltek a csapatban
- volt egy sportoló, akinek édesapja megkapta a Világ Igaza kitüntetést, édesanyja pedig zsidó volt
- 10 női sportoló (38%) volt a csapatban, ami nagyon magas arány a többi delegációval összehasonlítva.

A megszerzett érmek számát tekintve a 18. Maccabi Játékok volt a legsikeresebb a magyar csapat számára. Sportolóink összesen 7 éremmel tértek haza:

Keresztúri Hanna – karate arany; **Kovács Laura** – kardvívás arany; **Kovács Laura, Luczati Zsófia, Pálffy Petra** – kardvívás csapat arany; **Nagy Orsolya** – ugrás ezüst; **Kóhalmi Péter** – páros tenisz ezüst; **Nagy Orsolya** – felemás korlát bronz; **Polgár Judit** – rapid sakk bronz.

A Maccabi Játékok alatt a fiatalok találkozhattak a világ zsidóságával, megismerhették Izrael szépségét, kihívásait és gazdag kultúráját. A szervezett programok révén a sportolók részt vettek koncerteken, kirándulásokon és látogatást tettek az ország különböző részein.

Tele energiával és motivációval tértek haza, hogy segítsék a magyarországi zsidóság újjászülését, hogy a Maccabiah szellemiségét továbbadják társaiknak. Ez az izraeli utazás számukra sokkal több volt, mint részt venni egy versenyen. Ez az utazás lehetőség volt összekötni az örökségüket a jövőjükkel, kapcsolódni Izraelhez, a zsidó néphez.

Köszönjük minden támogatóknak, hogy mindezt lehetővé tette számunkra. Nehéz lenne felsorolni mindenkit, hiszen összesen több mint 30 szervezet, cég, magánszemély adománya segített bennünket, de a legnagyobb adományozók a következők voltak:

Magyarországi Zsidó Örökség Közalapítvány, ABLON Group, Keveházi család, Dallasi Zsidó Közösség, Maccabi Világszövetség.

A magyar Maccabi elkötelezetten hisz abban, hogy a sport a legjobb eszköz arra, hogy mindazokat, akik még nem aktív tagjai a közösségnek, bevonja a zsidó életbe. Mindazok a fiatalok, akik részt vettek a Maccabi Játékokon, immár részei a közösségnek, a Maccabi családnak.

Horváth József elnök
Maccabi VAC

Jön a sábbát

Mártír-istentiszteletek 2009

Vác

Június 28-án, 10 órakor került sor Vácra a zsinagógában a Váci Zsidó Hitközség által rendezett gyászistentiszteletre a váci és a dunakanyari zsidóság deportálásának 65. évfordulója emlékére. A megjelenteket *Turai János* hitközségi elnök üdvözte, köztük *Bóth Jánost*, Vác város polgármesterét, országgyűlési képviselőt és a képviselő-testület jelen lévő tagjait. Külön köszöntötte *Bóhm Józsefet*, a holokauszt egyetlen váci túlélőjét. *Turai János* felidézte Vác és a Dunakanyar zsidóságának egykori sikertörténetét, valamint későbbi tragikus, végzetes sorát. „Kegyelettel emlékezünk a Vácra és a Dunakanyar térségéből elhurcolt és Auschwitz poklaiban elégetett magyar állampolgárokra. Azokra emlékezünk, akik letelepedve a Duna-partján, elhozták a polgárosodás szellemét, gyárakat, üzemekeket, középületeket építettek, fellendítették az ipart, a kereskedelmet, egy ma is élő, sajátos kultúrát hoztak létre itt.” A szónok foglalkozott a munkaszolgálatra elhurcolt tragikus sorsával, a visszatért maroknyi túlélő kisemmizésével. Ismertette a hitközség törekvéseit és eredményeit, konkrétan a temetők példás rendbetételét, a holokauszt-emlékpark létesítését és a romos zsinagóga felújítását. „Az elért eredmények birtokában kijelenthetem, hogy Vác visszanyerte régi zsidó múltját, ha létszámban megfogynak is, de a város újra központja lett a Dunakanyar zsidó hitéletének és a tradicionális zsidó kultúrájának.” Ezt követően az aktuális helyzettel is foglalkozott, utalt az egyre erősödő fagyuló, antiszemita nézetek felerősödésére és térhódítására. „Joggal várjuk el a politikai elitől, a mindenkori hatalomtól azt, hogy olyan törvények szülessenek, amelyek büntetni rendelik a faji megkülönböztetés minden formáját. Amíg ez nem történik meg, addig mindig fennáll a közvetlen fenyegetettség” – fejezte be beszédét az elnök. A továbbiakban *Szilágyi Gábor* kántor érces éneke és imája remegtette meg az évszázados, sokáig hallgatag, ősi falakat. *Frölich Róbert* főrabbi, dandártábornok megrendítő, szenvedélyes hangvételű beszédét a hallgatóság gyakran megkönnyezve hallgatta. Az istentisztelet közös kádissal ért véget.

Scheiner Géza
(Váci Napló)

Jánoshalma

A helységből és a környező településekről deportált zsidókról emlékeztek meg a már nem funkcionáló zsinagógában. *Kurcz Ferenc*, a Hosana Jánoshalmi Zsidók Egyesületének elnöke idézte fel 1944. június 27–28-a szörnységeit. A szépszájú egybegyűltek között jelen voltak a város előljárói, *Czeller Zoltán* polgármester, *Kiss*

György alpolgármester, valamint a térség országgyűlési képviselője, *Bányai Gábor*. A kiskunhalasi hitközséget *Raáb András*, a Szim Salomot öt vezetőségi tag képviselte. A megemlékezés kádissal zárult.

Pécs

Elsőként a zsinagógában tartottak gyászistentiszteletet, ahol a közös imádság után – melyre *Klein Ervin* főkántor és a híres Angster-organát megszólaltató *Fodor Ernőné* segítségével került sor – *Schönberger András* főrabbi emlékezett meg a tragikus eseményekről és azok máig szóló tanulságairól. A hagyománynak megfelelően felolvasta a mártírok neveit megőrzítő *Könyvek Könyve* bevezető sorait, majd a hitközség vezetői megkoszorúzták az elhurcolt pécsi zsidó gyerekek *Füred utcai* emlékművét. A temetőben *Krausz István* elnök mondott beszédet, majd a hitközség, az állami szervek, a pártok és mozgalmak képviselői helyezték el koszorúikat. Végezetül az egykori gettó (MÁV-bérház) falánál lévő emléktáblát koszorúzták meg, meghallgatva *Vargha Dezső* levéltáros szavait. Az emlékezés után a hittestvérek, a tisztelők a hitközség székházában találkozhattak és beszélgethettek *Schweitzer József* egykori pécsi főrabbi.

Mitzki Ervin

Veszprém

A város, továbbá a veszprémi és enyingi járásek zsidó lakosságának deportálására június 19-én, a két veszprémi gettó kiürítésének 65. évfordulóján, a Veszprém Megyei Levéltárral közös rendezésben megnyílt kiállításon emlékeztek.

Megnyitóbeszédében *Olti Ferenc* a magyarországi zsidóság történetéről szóló oktatás, ismeretátadás fontosságát hangsúlyozta, ami eddig – az április 16-i iskolai holokauszt-emléknap bevezetésén kívül – nem valósult meg intézményesen. Az ifjúság nincs felvértezve a fasizta gondolatokkal szemben, és ebben mindnyájunknak felelőssége van.

A kiállítás mellett *Bárany László*: Soá napja című, a Veszprém megyei zsidóság tragédiájáról szóló dokumentumfilmjét vetítették, és a legutóbbi megjelent „Mesélő házak, mesélő emberek” c. kiadványhoz kapcsolódóan *Márkusné Vörös Hajnalka* levéltári igazgatóhelyettes vezetésével folytatott szakmai kerekasztal-beszélgetés zárta a félnapos programot. Az alkalmat felhasználva a hitközség a városban működő mintegy harminc oktatási intézménynek térítésmentesen átadott egy oktatási segédanyagcsomagot, mely az eddig megjelent három saját szerkesztésű és két

reprint kiadványból, továbbá a fent említett film DVD-változatából áll. A csomag összeállítását adományokkal magánzemélyek is támogatták, amit ezúton is köszönünk. Az ajándékba adott oktatási kiegészítők felhasználásával reményeink szerint ámyaltabb képet kaphat az ifjúság a mintegy két évszázadon keresztül itt lakó, jelentős gazdasági és kulturális szerepet játszó zsidóság életéről és elpusztításáról is.

A hagyományok szerint a június utolsó vasárnapján megtartott mártír-istentiszteleten a Radnóti-emlékév jegyében *Sz. Csordás Éva* előadóművész a költő „Erőltetett menet” c. versét szavalta el, majd *Biczó Tamás* kántor gyászéneke után *Debreczeni János* polgármester és a politikai pártok képviselői koszorúzták.

Ezután a Komakút téri gettó helyén emelt emlékműhöz vonultak a résztvevők, ahol a „Himnusz a békéért” c. vers megrendítő sorai után *Radnóti Zoltán* rabbi gyászimával emlékezett az elhurcolt áldozatokra. A hitközség tagjai, a társadalmi és politikai szervezetek képviselői itt is virággal rótták le kegyeletüket.

A temetői gyászistentiszteleten az előljáróság nevében *Siklós László* üdvözölte a megjelenteket, köztük *Schweitzer József* ny. orsz. főrabbit, aki egész családjával együtt megtisztelte jelenlétével szülővárosa zsidó közösséget.

Biczó Tamás imája után *Radnóti Zoltán* mondott emlékezőbeszédet. A vidéki – és közötté a veszprémi – zsidóság megsemmisítésének történetét összefoglalva nemcsak az észre, a szívre is hatottak gondolatai.

A rabbit követően a polgármester osztotta meg nézeteit arról, mennyire fontosnak tartja az emberek békés együttélését, egymás kölcsönös elfogadását, a toleranciát.

A gyászistentisztelet a kádis közös elmondásával zárult, majd elhelyezték az emlékezés köveit a túlélők, a hozzátartozók, a szép számban megjelent zsidó és nem zsidó veszprémi polgárok.

Máthé Éva

Nagygyezyer

Ez idén is a Nagygyezyeri Városi Hivatal, a Csemadok Városi Szervezete és a Városi Művelődési Központ szervezésében emlékeztek a mártírokra.

A meghívott vendégek között ott volt a révkomáromi hitközség nevében *Pasternák Antal* elnök, Dunaszerdahelyről *Kornfeld Tibor* és *Feldmár Tibor* elnökök. A rendezvény szónoka *Megyes Pál* rabbijelölt volt. A liturgiai részt *Biczó Tamás* kántor végezte. Az eseményen megjelent *Rudický László* polgármester és *Mikóczy Dénes* alpolgármester, a helyi római katolikus plébános, iskolák igazgatói, a Csemadok vezetőségi tagjai, közel 25–30 polgár. Összesen közel 50–60 személy vett részt a kegyeletos szertartáson a városi művelődési központ oldalfalán elhelyezett emléktáblánál.

A program a korábbi években kipróbált forgatókönyv szerint zajlott. Elsőnek a *Bárdos Lajos* Énekpart és *Zakál Gyula* versmondót hallhatták a gyászolók. A megemlékezést *Varga László* tanár vezette. *Weisz Józsuá Herman* egykori nagygyezyeri polgár, a vészorkorszak túlélője az idén is levélben üdvözölte a résztvevőket. Ebben többek közt megállapította: „Mind ezen fájdalmas gondolatok mellett köszönetemet óhajtom kifejezni Nagygyezyer városának és mindazoknak, akik ezt a komor rendezvényt előkészítették és megvalósították, szeretett családtagjaink emlékére.”

A befejező részben a zsidó hitközségek vezetői, a város vezetői, a Csemadok, az iskolák és az egyik magyar párt (MKP) helyi elnöke tisztelgett az emléktábla előtt.

A megemlékezés a záróimával, illetve az énekpart fellépésével zárult.

Varga László
(folytatjuk)

BKV: támogatjuk a Kozma utcai temető megközelíthetőségét

Zoltai Gusztáv ügyvezető igazgató levélben fordult a BKV illetékeseihez, hogy állítsák vissza a villamosközlekedést a zsidótemető látogatói érdekében, különös tekintettel az idősek emberekre. A válaszból közlünk néhány sort.

„A következő évi Paraméterkönyv tervezésére vélhetően az őszi hónapokban fog sor kerülni. Annak érdekében, hogy az Önöket érintő probléma mihamarabb rendeződhessen, kollégáim soron kívüli egyeztetést kezdeményeztek a Tömegközlekedési Alosztállyal a villamosközlekedés témájában, tájékoztatásul megküldve az Alosztály vezetője részére az Ön levélét.

Bízom benne, hogy az egyeztetések nyomán sikerül olyan megoldást találni, amellyel záros határidőn belül, még a 2010. évi Paraméterkönyv bevezetése előtt rendezhetővé válik az izraelita temető megközelíthetése.”

MEGHÍVÓ

2009. szeptember 13-án, vasárnap, délelőtt 9.30-kor a Rákosszentmihályi temetőben (Budapest X., Kozma u. 6.) a mártíremlékműnél, utána az ismeretlen munkaszolgálatos emlékművénél gyászmemorialis emlékművénél gyászmemorialis emlékezést tartunk mártírhalált halt drága hittestvéreink emlékére.

Az emlékezőbeszéd **Radnóti Zoltán** rabbi tartja.

A kántori funkciót **Fekete László főkántor** látja el.

A megemlékezésre tisztelettel meghívjuk hittestvéreinket, és megjelenésükre számítunk.

Budapesti Zsidó Hitközség,
Chevra Osztyál

Kántorkoncert

Az Újpesti Zsidó Hitközség előljárósága tisztelettel és szeretettel meghív minden érdeklődőt a 2009. augusztus 30-án (vasárnap), délután hat órakor zsinagógájában rendezendő **KÁNTORKONCERTRE**.

Minden kedves érdeklődőt szeretettel várunk! Kérjük, hogy a férfiak fedett fejű lépjenek be a templomba!

Fellépnek: **Fekete László**, a Dohány utcai templom főkántora; **Szilágyi Gábor**, az újpesti templom kántora; **Zucker Immanuel**, a Nagyfuvaros utcai templom kántora; **Székelyhidi Hajnal**; **MÁV Szimfonikus Zenekar**, vezényel **Kollár Imre**. Organán kísér: **Pásztor Sándor Raymond**, a Dohány utcai templom organistája. A műsört vezeti: **Szerdócz J. Ervin** rabbihelyettes. A belépés díjtalan.

Körzeti kitekintő

Szeged

Negyedik alkalommal látogatott Szegedre a Bécsi Zsidó Múzeum legújabb kiállítása. Az anyag *David Rubinger* Bécsben született fotóművész Izrael állam 60 évét felölelő reprezentáns gyűjteménye „60 év – 60 kép” címmel. A fotókon megismerkedhetünk Izrael jeles politikai személyiségeivel, katonai és gazdasági életének nagyjaival, akiknek bizalmát a művész élvezte. *David Rubinger* 1977-ben megkapta a legmagasabb állami elismerést, az Izrael-díjat. A képek a korai évek mindennapjainak konfliktusaitól a harcokon át a béke nyugalma, az országépítést is ábrázolják. Az Új Zsinagóga Mártír Emléktermében az érdeklődő közönséget *Farkas András*, a Szegedi Magyar–Izraeli Baráti Társaság titkára köszöntötte, üdvözlő beszédet *Lednitsky András* tartott, míg a kiállítást Mag. *Eva Wosobe*, a Bécsi Zsidó Múzeum kiállításkoordinátora mutatta be. Az eseményen részt vett *Sulyok Tamás*, Ausztria tiszteletbeli konzulja is. A fotóbevezető egy hónapig tekinthető meg. A programhoz a C&T Hungary Kongresszusi és Utazási Iroda nyújtott támogatást.

L. A.

PREMIER A GOLDMARK SZÍNHÁZTEREMBEN

Bp. VII. Wesselényi u. 7. 2009. augusztus 23. 19^h

EGRİ MÁRTA
és
SZÉKHELYI JÓZSEF

bemutatja

HOHMEC

avagy
a **MÁNÍÁSOK**
című komédiákat.

Szerző: **H. Barta Lajos** drámaíró

A komédiák:

1. **Fagyaltmérgezők**

(Botrány a cukrászdai bevételért)

2. **Lelkesítő por**

(A feltaláló és a takarítónő esete)

3. **Levelezők**

(A házaspár csak levelekkel beszél)

Jegyek a jelentős érdeklődésre való tekintettel már elővételben, 1500 forintot egységáron kaphatók.

Bp. VII. Síp utca 12. Jegyiroda

Telefon: 413-5531

A rebbe sábeszi túrára ment

Áv hó 11-én ráv *Weiszberger Mojsze T.* ortodox főrabbi a Kazinczy utcában a reggeli ima után táliszára köpenyt öltött és elindult körútjának első állomására, a Dessewffy utcába. Ott beszédet intézett a megjelentekhez. Majd a fohászok befejeztével a Visegrádi utcába tartott, és részt vett a Pesti Sul kidusán. Rövid dróságában elmondotta, hogy azon szombatot a próféta szakasz első szavaival – nachmu nachmu – a vigasztalás szombatjának nevezzük. A három feddő hátorát hét vigasztaló követi. Előző hét csütörtökén még a földön ültünk és gyászoltunk, mi adhat vigaszt és reményt? A Tóra. Két fontos részt olvasunk belőle: a Tíz igét, tehát a parancsolatokat és a monoteizmus vallomását, a Smá Jiszróél. Ezen szavakból merítünk erőt. A főrabbi idézett a zsolnárból: „Ha nem tanod lett volna az én gyönyörűségem, akkor elvesztem volna nyomorúságomban... Örvendek én a Te szavadnak, mint aki nagy zsákmányt talál.” Tegyük hozzá, olyan zsákmányt, amely el nem fogy, sőt tanulással, magyarázatokkal mindig gyarapodik. Példát mondva: élt egyszer egy fiatal ember, aki nagy summát nyert a lutrin (ez volt akkoriban). Keresett egy jó iskolát, ott tanult, és tudós emberé vált. De azért az üzlettel is foglalkozva, vállalkozásba fektette a vagyont. Jött a válság – ilyen is létezett akkortájt is –, elúszott a vagyona. Ami megmaradt, az a tudománya, amelyet még több szorgalommal bővíthetett is. Ezt a zsákmányt tőle el nem vehették. A vigaszt és a hit erejére a modern bölcsek egy újabb példát regélnék: Napóleon császár hintájával egy zsinagóga előtt haladt el áv hó 9-én. Sírát, rivást, zokogást hallott. Beküldte jó emberét, nézze meg, hátha segíteni kell valamit, hogy a fájdalom enyhüljön. Jó embere visszajött, és jelentette, hogy a zsidók az 1700 éve elpusztított templomukat, a Szentélyt siratják. 1700 év távlatából? – csodálkozott a császár. Akkor ez a szent hely csak fizikailag pusztult el, de szellemileg él, és lehet remény, hogy újraépül és odaszerelik majd minden hívó, mert oly erős a hitük. Hozzáteszük, Jákob évtizedekig gyászolta a fiát, Józsefet, és nem tudták megvigasztalni gyermekei. A holtat egy évig szoktuk gyászolni, de Jákob érezte, hogy fia él, és hitte, hogy találkozni fog vele. Mi gyászoljuk a Szentélyt szüntelen, mert hisszük, hogy felépül. Ezért imádkozunk reggel és este.

A beszéd után a főrabbi és két fiatal kísérője kiment az utcára, és nagyot sóhajtott: de messze van a Kazinczy utca!

D. G.

Zsidók a Viharsarokban

Egy kis „csabai”

– 1949-ben születtem, közgazdász-ként dolgoztam, és 42 év munkaviszony után most megyek nyugdíjba. Legutóbb 16 évig a Békés Megyei Vízműveknél voltam állásban. Zsidó családban születtem, édesanyám Békésszentandrásról származik, míg az apai vonal Békéscsabáról. Annak ellenére, hogy nagyszüleim vallásosak voltak, otthon – talán deportálásuk miatt – nem tartottuk a zsidó előírásokat. Azt viszont már az első pillanattól kezdve elmondták, hogy kik vagyunk és honnan jöttünk. Az elhurcolt békéscsabai zsidók közül alig 300-an menekültek meg és tértek vissza a második világháború után, azonban a kivándorlások és az előregedés miatti elhalálozások folytán ez a szám mostanra 39 főre csökkent, ennyien valljuk magunkat zsidónak a városban – nyilatkozta lapunknak *Moskovits Sándor*, a békéscsabai hitközség elnöke. (Itt kell megjegyezni, hogy az ország 14. legnépesebb városáról beszélünk, a legutolsó, 2001-es népszámlálás adatai szerint több mint 66 ezer lakossal.) Moskovits úr azon kevés vezetők közé tartozik, akik nemcsak panaszkodni tudnak. Jó példa erre, hogy a helyi önkormányzat és a Mazsihisz támogatásával, határozott és okos fellépésének köszönhetően teljesen új zsinagógát építettek a városban. A valaha 4000 fős közösség két temetője is szépen rendben van tartva, és még a Magyar Gárdát is sikerült kiszorítaniuk.

– Ilyen kis közösséggel nem lehet rendszeres vallásos életet élni. Ennek ellenére több pesti ismerősöm is számon kérte már rajtunk ezt. Mindig azt válaszolom, hogy mi nem hanyagságból vagy lustaságból nem tudunk rendszeresen imádkozni, hanem azért, mert kiirtottak bennünket. Tagjaink többsége 80 év fölötti, az én korosztályomból is csak heten-nyolcan vagyunk.

– *Gyermekeik, unokáik imádkoznak?*

– Nem jellemző. Vannak fiatalabb híveink, akik mind zsidó érzelműek, de nem vallási értelemben. Az, hogy nálunk egyáltalán még létezik hitközség, nagyrészt annak köszönhető, hogy közel van a több mint 300 tagot számláló, minden pénteken rendszeresen összejövő Aradi Zsidó Hitközség. Nagyon jó kapcsolatban vagyunk velük, és alkalmanként átjönnek, hogy meglegyen a minján. Mi is meg szoktuk látogatni őket. Egyre szorosabb kapcsolatot ápolunk velük. Előljárástunk ebben az együttműködésben látja a csabai zsidóság jövőjét. Egyfajta összeolvadásban gondolkozunk. Ha ez sikerül, akkor 10–20 év múlva – feltéve, ha nem erősödik tovább a szélsőjobb – újra lesz egy kis imádkozó közösség városunkban, bár a soá előtti 4000 fős zsidóság ebben az esetben is csak álom, szép emlék marad. Ők már csak zsinagógánk emlékfalán és szépen karbantartott temetőinkben maradnak velünk.

– *Az elmúlt évek hazai zsidó életének egyik legnagyobb eseménye volt, hogy városukban új zsinagógát avattak. Honnan jött a gondolat és főként az anyagi háttér mindehhez?*

– Nagyon sikeres, gyönyörű avatás volt. Odáig mennék vissza válaszomban, hogy mint a legtöbb, zsinagógával rendelkező vidéki településen, a Mazsihisz elődje, a MIOK városunkban is eladta mindkét templomunkat. Pedig nagyon szép épületek voltak!

– *Milyen célt szolgálnak most ezek?*

– A kisebbik, ortodox zsinagóga külsejét – ahova gyermekkoromban mi is jártunk – legalább eredeti állapotában restaurálták, és légkondicionálókat árulnak benne. A nagyobb, valaha a Dohány utcai zsinagógára hasonlító neológ épület ma bútoráruház, lebontották tornyait és borzalmas, lehangoló látványt nyújtó alumíniumlemezekkel vonták be.

– *A kis zsinagóga külső kinézetét a tulajdonos akarta megőrizni vagy valaki kötelezte erre?*

– Úgy tudom, hogy a Műemlékvédelmi Hivatal szigorú előírásainak és figyelmének köszönhetően maradt meg eredeti állapotában. Megszüntetésükkor egyébként már egyik zsinagóga sem működött, az új templom felépítéséig egy 120 éves, vályogfalú imaházban tartottuk összejöveteleinket, itt volt a Micve Kör. Néhány évtizeddel ezelőtt még 50–60 fős volt közösségünk, nagy részben idős emberek, akik ma már nincsenek velünk... 1992-ben, édesapám halála után a helyi hitközség előjárósága egyhangú döntéssel kért fel elnöknek. Megválasztásom után 4-5 évig titkoltam zsidóságomat, ha hitközségi ügyekben megkerestek újságírók, kikötöttem, hogy nem írhatják bele nevemet a cikkbe.

– *Később minek hatására vállalta fel mégis kötelességét?*

– Volt egy választóvíz, egy temetőrombolás, amikor nagyon sok újságírórt sikerült mozgósítanom és körbevezetnem a helyszínen, jöttek tévéktől és hírlapoktól egyaránt. Éreztem, hogy nem titkolhatom tovább zsidóságomat, amelyet azóta folyamatosan és büszkén vállalom a nyilvánosság előtt.

– *Mennyiben változott meg azóta az élete?*

– A lelkem változott meg, sokkal könnyebb lett! Mondok egy példát. Két évvel ezelőtt Békéscsabán nagygyűlést akart tartani a Magyar Gárda. Feldmájer Péter Mazsihisz-elnök felhívott, tájékoztatott a meghirdetett szélsőjobb oldali rendezvény időpontjáról és helyszínéről, és kérte, hogy tegyünk valamit. Összejött az előjáróság, és úgy döntöttünk, hogy – amennyiben megtartják a rendezvényt – mellkasunkra sárga csillagot felvarrva fogunk elmenni. Megkerestem a helyi lapot és elmondtam, hogy milyen tiltakozást szervezünk. Másnapról kezdve ötpercenként csengett a telefonom, a Népszabadságtól kezdve a Népszaváig újságírók sora akart interjút készíteni rendhagyó ellenrendezvényünkről. A Magyar Gárda végül megadta magát, és lefűjték akciójukat, nem tartották meg nagygyűléseit, és azóta sem szerveztek felvonulást a városban. A Jobbik viszont jelen van, és sajnos nálunk is jól szerepeltek az európai parlamenti választásokon.

A magántulajdonban lévő Iparosok Háza adott volna helyet a Gárda gyűlésének. Amikor azonban az épület tulajdonosa megtudta, hogy mekkora politikai vihart kavart a rendezvény, nem engedélyezte, hogy náluk tartsák meg a nagygyűlést.

– *Békécsaba kis város. A tulajdonossal azóta beszéltek, ismeri őt?*

– Nem, azóta sem találkoztam vele. Annak ellenére, hogy a gárdistákat kitoloncolta a székházból, gyűléseit csak azért is meg szeretnék volna tartani a nagyterem előtt, a városi főterként szolgáló Kossuth téren. Ha-

talmas felhők gyülekeztek az égen. Akkor délután személyesen megkerestek a Holland Királyi Rádiótól, és élő közvetítés keretében megkérdezték, hogy mit szólok a fejleményekhez. Elmondtam, hogy tekintettel a szabad ég alatt lévő helyszínre, hitsorsársaimmal egész héten azért imádkoztunk, hogy essen az eső. Amikor kiejtettem a számon ezeket a szavakat, elkezdett zuhogni, ömleni a víz. Az újságírók kérték, hogy menjünk ki együtt a térre, de ott már alig volt valami, elmosta őket az eső.

Nagyon büszke vagyok arra, hogy a Magyar Zsidó Kongresszus beválasztotta a Közéleti és Antiszemitizmus Ellen Bizottságba. Nem szabad többé hallgatnunk, harcolnunk kell az antiszemitizmus minden formája, így a Jobbik ellen is. Túl nagy csend van, pedig ezek gyáva emberek. El kell mondanunk a közvéleménynek, hogy mi volt Magyarországon 1944-ben, hogy 600 ezer ember deportálását nem tudta volna megszervezni 16 német katona. Ehhez a magyar bürokrácia segítsége kellett! El kell mondanunk az embereknek, hogy zsidó honfitársaik elhurcolása nem Szálasi rémtette volt. Mire a nyilas gazember hatalomra került, a vidéki zsidóság elhurcolása befejezett tény volt.

– *Békéscsabán hány áldozata volt a holokausztnak?*

– Az új zsinagóga falára felírtuk az áldozatok egy részének nevét, 2800 auschwitzi mártírunk emlékére. Azonban a névsorban nincsenek benne azok a főként 20 és 30 év közötti férfiak – beleértve édesapámat is –, akiket munkaszolgálatra hurcoltak el. Városunkban összesen 3700–3800 áldozata volt a náci-nyilas pusztításnak.

– *A Magyar Gárda gyűlésekor megfogalmazottakat komolyan gondolták, tényleg kitétek volna a sárga csillagot?*

– Sokan kérdezték ezt. Igen, el voltunk szánva, és felvartuk volna. Csak nyíltsággal és bátorsággal lehet harcolni a gyűlölet ellen. A normális, mérsékelt politikusok hallgatnak az EP-választások óta, pedig a Jobbik előretörése az országnak sem jó. Azal tudatnánk meg, hogy a demokrácia feltétlen hívei, ha kiközösítenék a magyar közéletből a Jobbikot.

– *A helyi önkormányzat és a polgármester támogatta Gárda-ellenes harcukat?*

– Tizenhat évnyi SZDSZ-es városvezetés után ma fideszes polgármesterre van Békéscsabának. Az ügy hatására az éppen akkor megtartott ülésen felszólalt a polgármester, elítélte a Magyar Gárdát „és minden más szélsőséget”.

– *Mennyire volt őszinte ez a nyilatkozat?*

– Szerintem őszinte volt, ezzel nincs is probléma, hitközségünknek jó a kapcsolata a város vezetésével. A mély problémát ott látom, hogy a helyi politikai erőktől csak ennyi tellett. Még a helyi MSZP és SZDSZ is hallgatott, pedig országos port felvert úgyról volt szó. Sajnos a demokratikus erők nem álltak akcióknak mellé, pedig országos ellendemonstráció-sorozat indíthatunk volna. Az viszont jólesett és nagyszerű volt, hogy zsidók és nem zsidók Budapestről és máshonnan is szép számban jelentkeztek, hogy eljőnének sárga csillaggal a mellükön.

Szilágyi Iván Péter

CSOMÓS RÓBERT

Régi szép idők siratása

Mostanában búval és nosztalgiával gondolok vissza azokra a régi szép, daliás időkre, ifjúságom éveire, amikor még jól ment a sorom. Jól, sőt kitűnően csak egyszer állottam életemben, de akkor biztosan így volt, hiszen szegény megboldogult, mindig aggódó, pesszimista édesanyám maga jelentette ki: mi, fiam, jól, sőt kitűnően állunk!

Ezt az optimista kinyilatkoztatást anyám az ostromgyűrűbe zárt Budapesten, a Király utcai Gozsdu-udvar pincéjében tette, 1944 zord decemberében, mikor is a sűrűn csapkodó belővések és bombák záporában, a még sűrűbb nyilas razziák közepette éjszakázni megpihentünk. Anyámat a büszkeség készítette erre a kijelentésre, hiszen egy pokrócon kiterítve ott sorakozott előttünk tűzön-vízen át megmentett élelmiszerkészletünk. Ha jól emlékszem, több mint fél kiló kockacukor, négy csomag eperfalevélből készült plantatea, kis vászonzacskó tarhonya, némi borsó, lencse, szárazbab és két kenyérsütetnyi barna „egységes” liszt volt ez a hatalmas készlet, amelyet három doboz valódi portugál szardínia koronázott meg, hogy az öt doboz gyufáról, féltucatnyi templomi gyertyáról már ne is beszéljek. Az agyonbombázott, rettegő városban akkoriban nem sok olyan gazdag ember akadt, mint mi! Persze ilyen jól, sőt nagyszerűen állva is sok szerencse kellett ahhoz, hogy életben maradjon az ember. Nekünk ez is sikerült! Ez nem kis részben annak a fél zsák krumplinak volt köszönhető, amelyről a felsorolásnál hálátlanul megfeledkeztem. Az ostrom utolsó napjaiban már csak ezt ettük, víz híján hólében főzve, sótlanul.

Azzal, hogy felszabadultunk, még nem oldódott meg minden problémánk. A kenyeret osztogató, jóságos szovjet katona ugyanis csak 1949-ben, a „fordulat évében” érkezett meg Budapestre. Az akkoriak inkább csak elvitték „malinkú robotra” az embereket, vagy lehúzták az órát azoknak a balekoknak a kezéről,

(Illusztráció)

akik azt ott hordták. A „malinkú robotról” csak annyit, hogy a szerencsések egy-két, a pechesek öt év múltán tántorogtak haza, a szerencsétlenek soha. Manapság mégis hálával és szeretettel gondolok vissza Malinovszkij és Tolbuhin marsall vedlett pufajkás seregére. Bizony nem ők tehetek róla, hogy nem lehettek olyan Grál-lovagok, mint az iskoláskönyvek és az iskoláskönyvek nívoján megírt történetek hősei. Megették volna a kenyeret ők maguk is, ha lett volna nekik. Azt, hogy megbélyegzett zsidóból szabad emberként a lőszerszállító vonatok tejetén gémberegve lehetett vidékre utazni egy kis élelmiszerért, ők hozták el nekünk vérük hullatása árán.

Mesés idők következtek ezután. Anyám krumpliból és korpából pogácsákat sütött, és én elindultam hetedhét ország ellen szerencsét próbálni. Ekkor kötöttem meg életem legjobb üzletét. A közeli Valkó községből harminc kiló krumplit, babot, sőt lisztet és egy tenyéryi darabka szalonnát hoztam gyalog a hátamon fel Pestre az apám ezüst Doxa zsebórájáért.

Később jöttek el azután az igazi aranyidők. Pár hónap múlva már a fővárosban is lehetett aranyért lisztet kapni. Ha jól emlékszem, egy gramm aranyért egy kiló lisztet adtak. Arra persze vigyázni kellett, hogy a kiszidolozott rézgyűrűért nehogy valami gipszsel kevert vacakot sózzanak rá az emberre. Május-júniusban köszöntött be a teljes jólét. Már krumpliért sem kellett vidékre leutazni, mert a Nyugati pályaudvar előtt a körútra kitolt vagonokból pénzért árusították. Hat pengő volt kilója, és a sarat ingyen adták hozzá, az csak a súlyába számított bele. Pénzem pedig volt bőven. Csak kiballagtam az utcára, kezembem egy kiszolgált lőszeres ládával, egy cipőkefével és padlóviaszból házilag főzött cipőpasztával, és már dől is hozzám a pénz. „Csúfírszi szappagííííí” kiáltásomra, mint a legyek a cukorra, jöttek az orosz katonák, felrakták sáros csizmáikat a ládámba, és én tükörfényesre suvickoltam azokat. Ha meg voltak elégedve a munkámmal, pláne ha már volt pár atmoszféra nyomás bennük, számlálatlanul szórták elém a bankjegyeket, amelyeket a magasabb szovjetparancsnokság a szivárvány minden színében ugyancsak számlálatlanul nyomott, a legjobb minőségű csomagolópapírra.

Volt úgy, hogy naponta egy-kétezer pengőt is megkerestem, többet, mint a legszorgalmasabb csikkészető vagy akár egy tűzkő- vagy szacharináros. Még szerencse, hogy anyám biztatására újra beiratkoztam az iskolába, mert különben még sarokházat veszek az Andrásy úton, amiből nagy baj lehetett volna később, amikor rájárt a rúd a háziurakra. De még így is, hogy már csak szombat-vasárnaponként ápolgattam a katonacsizmákat, rövid idő alatt sokszoros milliomos lettem. 1946 nyarán tízmillió pengővel a zsebemben grasszáltam az utcákon, a feltört nagyemélek öntudatával. Budapesten akkoriban nagy pénz volt tízmillió pengő, hiszen félmillióért csöves főtt kukoricát, sőt zsírban sült lángost lehetett venni. Kétfélmillióért elmehettem moziba is, és a Royal Apollóban megnézhettem Tarzan bosszúját Johnny Weismüllerrel a főszerepben. Ekkoriban már a jólöltözöttség, sőt a kimondott eleganciára is nagy súlyt fektettem, ezért egy katonai köpenyből némi átfestéssel öltönnyit varratott nekem az anyám, sőt, a „Tangón” egy pár kissé felemás színű bakancsot is vett olcsón, ami csak két-három számmal volt nagyobb a lábamnál. A társadalmi ranglétra, a hierarchia csúcsaira úgy lendültem fel, hogy egy görbült biciklivázat megvásárolva összebüttyököltem magammal egy bringát. Kisten, a fiú barátok példaképe, a nők bálványja lettem, a járkelők irigyen bámultak rám, nem úgy, mint ma a vacak autómra, amiből minden szomszédomnak nagyobb, jobb, sőt kettő is van már. Régi öltönyöm dicsősége is elhomályosodott immár, sokkal, de sokkal jobb cuccokat látok a kukákra kidobva, magam is oda-hordom a viselt holmimat, hiszen használt ruhát ajándékozni ma már komoly becsületsértésnek számít az illemdex szerint is.

Valahogy az étel sem ízlik már úgy, mint azokban a daliás régi időkben, amikor még rajongtam a melással édesített pótkávéért, a ragacsos sós buciért, hogy a felismerhetetlen eredetű hitlerszalonnáról, sztálicsokoládéről, a gyümölcsízről már ne is beszéljek. Kinyitva a dugig tömött hűtőszekrényt, nem talállok semmi ehető. Úgy látszik, visszavonhatatlanul elmúltak azok a régi szép idő...

Valamikor Vallási Vezetőink Voltak

GIORA SHARON FŐKÁNTOR

„Rabbimúzeum” – gyerekszemmel

Dr. Schwarcz Mór

Apja a szörnyűséges tisztaeszlelri vérvád ártatlanul perbe fogott és meghurcolt fővádottja, Schwarcz Salamon sakter volt. Erről sokat mesélt, bár az esetet magát ő is csak az elbeszélések alapján tudta, hiszen később született, Budapesten. Kora rabbinemzedékének egyik legkiemelkedőbb és legmarkánsabb egyénisége volt, briliáns intelligenciájú, vallási és világi tudományokban egyaránt jártas, bölcs ember.

Tizennégy éves sem voltam, amikor apám hozzá került kántornak a Dózsa György úti zsinagógába. Ismertem, hiszen apámmal addig is többször funkcionált együtt, de közelebbi kapcsolatba csak ekkor kerültünk. Tudtam róla, hogy régen a Leányárvaház rabbija volt, majd a kőbányai körzetben a dr. Kálmán Ödön főrabbi halálával megüresedett rabbiszéket foglalta el. Onnan került a Dózsa György úti templomba, amikor dr. Máté Miklós főrabbi az elhunyt dr. Schwarcz Benjámin helyét vette át a Bethlen téri zsinagógában.

Dr. Schwarcz Mór szókimondó, szigorú, meglehetősen nehéz ember hírében állott, de amikor emberközelbe kerültem vele, számomra ezt a reputációt megdönteni látszott kellemes, jó humorú egyénisége. Szigorúságát talán azok nem kedvelték, akiktől többet és jobb teljesítményt követelt.

Szerette, amikor apámmal együtt énekeltem a templomban. Amikor először vezettem önállóan szombati istentiszteletet a Dózsában, figyelmesen hallgatott, majd másnapra a lakására invitált. Vasárnap volt. Felesége, Margit néni finom tejszínes kakaóval és kaláccsal várt bennünket. A főrabbi úr hátradőlt kényelmes foteljében és szivarozott. Zenéről beszélgettünk, operákról, klasszikus zeneművekről. A zongorához ült és eljátszott néhány motívumot, kellemes tenorhangján énekelt, dúdolt az említett művekből.

Aztán a lényegre tért: hivatalosabb státust, „működési engedélyt” kívánt szerezni számomra mint előimádkozó, és ez azzal jár, hogy egy három rabbiból álló tanács előtt vizsgát kell tennem a sabbái és a zarándok-ünnepi liturgiákból. Kitűzte a vizsga napját is, és felszólított, hogy megfelelően készüljek fel. A kijelölt napon megjelentem „bíráim” előtt. Dr. Schwarcz Mór mellett dr. Benoschofsky Imre és Hochberger László főrabbiak hallgattak meg. Egyhangúlag kijelentették, hogy szerintük bármely templomban végezhetek kántori funkciókat.

Sokszor jártam az otthonukban. Apám a Dob utcában lakott, és a főrabbi úrék a Fröhlich cukrászdában rendelték meg a sabbái barcheszket, melyeket hetenként mi vitünk fel nekik, majd együtt indultunk a templomba. Gyakran kísértük haza őket, és a vele való beszélgetések egy-egy leckével is felértek. Széles látókörű, minden iránt érdeklődő, sokirányú műveltséggel rendelkező ember volt. Csodáltam, amikor versekből, regényekből idézett és magyarázatot fűzött hozzájuk. Irodalomban, történelemben, zenében, filozófiában egyaránt otthon volt.

Megvilágította számomra, hogy mennyire fontos az ember kitekintése és tájékozottsága az élet különböző területein.

Emlékszem, amikor felszólította apámat, hogy a ros hásáná és a jom kippur sáchrít imájára tanítson be engem. Sokat segített ő maga is, elsősorban azzal, hogy az imaszövegek jelentésére és értelmezésére tanított. Egy életre elültette bennem a szöveg megértésének, átgondolásának és az abba való beleérezésnek a fontosságát. Ma én ugyanezeket a követelményeket helyezem minden más fölé, amikor fiatal kántorokkal, kántor-

„Népek Temploma” lett a zsinagógából. Kálmán Ödön és Schwarcz Mór rabbik egykori szolgálati helye (Kőbánya)

növendékekkel foglalkozom. Az első nagyünnepi sáchrít imám alatt csak két arcot figyeltem: Apámét és Schwarcz főrabbiét. Óriási izgalommal álltam az omed előtt, de a főrabbi úr biztató mosolya, kezének megnyugtatóan intó mozdulata biztonságérzetet adott.

Mondásait éveken át idéztem. Például egy kifejezést, amit tőle tanultam meg: meleg volt, és kiléptünk a templomból az utcára. Zakóját azonnal levette, a vállára terítette és úgy mondta: „panyókára veszem”. Ezt a szót azelőtt soha nem használtam, nem is ismertem.

Humorára jellemző volt a következő. Egyszer a kereszténység és a zsidóság böjtjei közötti lényeges különbségről beszélünk. Arról, hogy a keresztény vallás pénteki böjtjei csupán a húsos ételek fogyasztását tiltják, amúgy tejest, valamint halat fogyaszthatnak. Azt mondta erre mosolyogva: Mit mondjak? Ha én jom kippurkor délután két óra körül megehetnék egy jó szelet halat, mennyivel könnyebben böjtölnék azután tovább!

Felejthetetlen az a tréfás megjegyzése, amit egy házassági évfordulójukon tett. Felesége leánykori neve Klein Margit volt. Schwarcz így foglalta ezt szavakba: az együtt leélt évek során Margitom egyre SCHWARCZ-abb lett, én pedig egyre KLEIN-ebb.

Apámmal közös rossz tulajdonságom volt a körömrágás. Ez a főrabbi urat irritálta, és azt mondta nekünk: vegyék tudomásul, hogy Sigmund Freud szerint a körömrágás a kezdődő hülyeség jele. Bármennyire igyekeztünk, nem mindig tudtuk a rossz szokást mellőzni a jelenlétben. Egyszer, amikor másokkal együtt beszélgettünk vele, észrevettem, hogy ismét „káros szenvedélyünknek hódolunk”. A mondata közben gyors pillantást vetett felénk, és csak ennyit mondott: FREUD!!! Megértettük, abba hagytuk.

Óriási szenvedélye volt a szivar. Különös, bár dohányos emberek esetében nem szokatlan, hogy a hosszú

böjt alatt nem az étel-ital, hanem a szivar hiányzott neki a legjobban. A böjt utáni első étkezésre meghívott bennünket, és emlékszem, alig nyúlt a likörhöz, aprósüteményhez. Mindenekelőtt a szivart kereste.

Szónokatait hallgatva szinte ittam magamba a szavait. Minden mondatában volt valami, amit magammal vihettem, amin elgondolkodhattam, amiért szerethettem, tisztelhettem őt. Zseniális módon tudta meghúzni a párhuzamot a tórai tanítás és a modern gondolkodás között.

Egy nagyünnepi beszédét így kezdte: Az Egek zengik dicsőségedet...

Ezekkel a szavakkal sok évvel később Haydn: Teremtés c. oratóriumában találkoztam, amikor a mű első részének zárókórusában felhangzott. Azonnal rá gondoltam, mint annyi más dolog kapcsán is, oly sokszor!

Mintaszerű házasságban élt Margit néniel, a Leányárvaház szeretettel, odaadással teli, melegszívű hitoktatójával. Az egymás iránti tisztelet, szeretet és féltő törődés példaként állhat minden házaspár előtt. Mindig fájlaltam, hogy gyermekáldás nem koronázta meg házasságukat.

Eszményien jó szülők lehettek volna.

Kollégái közül a legközelebbi kapcsolatban Scheiber professzorral, dr. Benoschofskyval és Domán bácsival volt. Sokat mesélt, anekdotázott a régi nagyokról: Blau Lajosról, Hevesiről, Fischer Gyuláról, Kiss Arnoldról.

Amikor Izraelbe vándoroltam, néhány hónappal később az első héber nyelvű leveleimet neki és Zoldán bácsinak címeztem. Gyöngyszerűen szép héber írással, választékos nyelvezettel válaszolt. A magyarul sokszor hallott szavai héber fordításban ugyanolyan oktató, nevelő erővel hatottak rám. Sok ismeretet szereztem tőle, és gyakran gondolkodok a szoltár szavaira: MIKOL MELAMDAJ HISZKALTI – Minden tanítóm szavaiból okultam.

Van fogalmad?

BRIT MILÁ – (héber) a körülmetélés szövetsége Isten és Ábrahám között, amit fia magukra vállaltak, és teljesítik hűségesen a mai napig, nehéz körülmények között is. Az ággádá elmondja, hogy a 100 éves Ábrahám tanácskozott barátaival és szövetségeseivel, amikor az Örökkévaló felszólította, metélje körül magát. Ezek voltak a kanaánita Áner, Eskol és Mámre. A két első figyelmeztette, ne tegye ki magát idős korában ilyen „önconkításnak”, és ne jelölje meg magát ellenségei előtt. Mámre volt az, aki tanácsolta: tegye azt, amit istene mond neki. Eddig bíztál benne, és Ő megsegített – mondta a jó barát, és Ábrahám hallgatott rá. Ennek jutalmául jelent meg neki az Örökkévaló „Mámre ligetében” (1Mózes 18,1) A B. M. nyolcnapos kortól kötelező, és ha a szülők nem tették meg, a felnőtt fiú köteles körülmetéltetni magát. A B. M. szעדát micvával – micva lakomával jár, és nem küldenek meghívókat, csak szóban közlik a helyet és az időpontot (mivel nem illik, hogy akit meghívtak, ne vegyen részt a micvában). A B. M. a betérésnek is egyik előfeltétele.

B'RÓGEZ – (héber) harag, haragban lenni valakivel. Jiddisül brajgesz. Alapja a héber gyök R.G. Z.

CÁAR BÁALÉ CHÁJIM – (héber) állatkínzás. A Tóra tiltja (közvetve) az állatkínzást. Ha valaki lát egy terhe alatt görnyedező szamarat, köteles segíteni gazdájának. Vagy tilos bekötni a taposó ökrök száját, hogy ehessen. Maimonides szerint az állatkínzást maga a Tóra tiltja, és nemcsak Bölcsseink rendelete (Dórábbánán). Habár nem szabad egy nem zsidónak mondani, hogy tegyen olyan dolgot szombaton, ami egy zsidónak tilos – szabad azt mondani, hogy fejjé meg a tehenet szombaton, ha a tőgye tele van, mert ez különben kínt okoz az állatnak.

CÁDIK – (héber) igaz ember. A fogalom koronként változik A Biblia Noét, míg a Talmud Józsefet említi az első cádikként. Napjainkban a chaszid rebekét vagy a nagyon jámbor embereket nevezik így. Ellentéte a *rásá* rossz, gonosz ember (l. o.)

CENE-RENE – (jiddis) eredeti héber nevén Cöená úr'éná – „Jertek és lássátok” (Énekek 3,11 alapján). Népszerű, olvasmányos, főleg nőknek íródott vallásos könyv, a heti szidrák (l. o.) alapján, szerzője rabbi Jákov Askenázi, Janov, Lengyelország. Az eredetileg jiddis nyelven írott könyvet több nyelvre, köztük magyarra is lefordították.

CHÁBÁD – (rövidítés, három héber szóból) Chochmá, Biná és Dáát. Hevenyészett fordításban, amely nem fejezi ki a filozófiai értelmet: Bölcsesség, Értelem és Tudás. Az elmúlt 200 évben egy dinamikus chaszid mozgalom elnevezése. Központja a fehérországi Lubavicsban volt, innen hívei elnevezése lubavicsi chaszidok. Alapítója: a laddii Schnéur Zálmán, utódai felvették a Schnéurson nevet. Ma a világban több százezer hívő, illetve szimpatizáns zsidó tartozik a mozgalom zászlaja alá. Utolsó vezetője (rebbeje), Menáchem Schnéurson 1994-ben hunyt el.

CHÁBÁD MAGYARORSZÁGON – 1989 óta működik, a sáliách (küldött) Oberlander Baruch rabbi vezetésével CH. M. szóban és írásban terjeszti a zsidó valláskultúrát, lapokat és könyveket ad ki, szemináriumokat tart, valamint óvodát üzemeltet – mindezt jelentős sikerrel. Két zsinagógát működtet Budapesten, és egy jesivát – főleg külföldről, 1-2 évre érkező böcherokkal. A rebbe halála után (1994) a tevékenység nem torpant meg, sőt növekedni látszik.

Naftali Kraus

(folyt. köv.)

A szerkesztőség bizonyos kommentárokkal nem mindenben ért egyet.

A Dohány utcai zsinagóga templomkörzetének előjárósága, valamint vallási és világi vezetői úgy határoztak, hogy csodálatos templomuk felavatásának 150. évfordulóját méltóképpen fogják megünnepelni.

2009. szeptember 6-án, vasárnap, napra pontosan 150 év elteltével,

ünnepi körülmények között avatjuk újra Európa legnagyobb működő zsinagógáját. Szeretettel várunk mindenkit, hogy együtt ünnepelhessek e jeles napot!

Program:

16.00: az újonnan épült kiállítási tér és a zsinagóga történetét bemutató kiállítás ünnepélyes megnyitása

17.00: A Magyar Nemzeti Bank sajtótájékoztatója a születésnapját ünneplő zsinagóga tiszteletére készített emlékérem ünnepélyes bemutatása és hivatalos bevezetése alkalmából

18.00: 150 éves jubileumi avatóünnepség

Dr. Fröhlich Róbert
főrabbi

Kálmán Kálmán
elnök

BARACK IZRAEL FEJÉRE?

– Tudósítónktól –

Nem szeretek általánosítani, de állíthatom, amennyiben szobrász lennék, a hidegvérű, elfogulatlan polgár mintaképét nem hazánkban keresném.

A régi szituáció ma is érvényes, miszerint Izraelben az éppen regnáló miniszterelnök tapasztalhatja, hogy kívülre több millió „miniszterelnöke” van az országnak. A temperamentumos, minden kérdést kritikusan megvitató és „hozzáértó” izraeli honpolgár pontosan tudja, mit és hogyan tenne a vezetőik helyében.

Így aztán klubokban, összejöveteleken (mint például a Bné Brit Páholycokban is) nem szokás politizálni a parázs viták elkerülése végett, hiszen mindenki a végsőkéig kitart álláspontja mellett.

Politikus nép vagyunk, és ez minden helyen meg is nyilvánul, legyen az autóbusz, orvosi rendelő, vagy akár egy parkban lévő pad, ahol a tikkadt járókelő néhány percre leül, hogy szomját oltsa a hőségben.

Ahány ember, annyi vélemény, de az utóbbi időkben egyre inkább miniszterelnökünk álláspontját képviseljük a közel-keleti békefolyamat kérdésében. Az USA-val szembeni eddigi optimizmusunk már korántsem történelmi. Barack Hussein Obama a muzulmán országokhoz való közeledését azzal a „nemes gesztussal” igyekszik népszerűsíteni, hogy a közel-keleti konfliktusért kizárólag Izraelt hibáztatja. Ezt egyértelműen kifejtette kairói beszédében is. „A palesztin emberek – úgy a muszlimok, mint a keresztények – több mint 60 év alatt sok szenvedésnek voltak kitéve Gázában és a Nyugati Parton a megszállástól szenvedve, valamint a szomszéd országok menekülttáboraiiban, arra vágyva, hogy megteremtsék saját önálló országukat, ahol békében és biztonságban tudnak élni, nem megfélemlítésben. Amerika a palesztinok mögött áll ebben a törekvésben” – mondta, majd azt is kifejtette, hogy Iránnak joga van nukleáris technológiát birtokolni.

Fentiek tudatában el kell ismerünk, hogy az amerikai elnök letette a voksot amellett, hogy – választási kampányában tett nyilatkozataival szemben – valójában nem Barack, hanem Hussein a „becsületese”.

Felháborító, hogy Obama a palesztinok Izrael polgári lakossága elleni gyilkos támadásait ellenállásnak és nem terrorcselekményeknek minősíti, összemosva az okot az okozattal. Ugyanakkor a zsidók Izrael államához fűződő jogát kizárólag a holokausztal magyarázza, figyelmen kívül hagyva az okorra is visszanyúló történelmi tényeket.

Elmondhatjuk, hogy mindez, bár sokak számára nem okozott nagy meglepetést, a családottságon túl rábeszélte Izraelt arra, hogy sok segítségre nem számíthat szövetségeseitől. Így egyre érthetőbb, hogy vezetőink kénytelenek ragaszkodni védhető határainkhoz, és bővítéseket kell eszközölniük, a természetes szaporodás miatt.

Netanjahu nehéz helyzetben van, mert koalíciós pártjai és az amerikai vezetés elvárásai homlokegyenest mások. Hussein Obama a muszlim országoknak, Netanjahu pedig Izrael biztonságának és állampolgárai érdekeinek akar megfelelni. Az amerikai elnök egyoldalú követelése hazánkkal szemben egyúttal a muzulmán világ felé tett hűségnyilatkozat is részéről.

Fentiek tekintve e sorok íróját az sem nyugtatja meg, hogy Hussein Obama a következő választásnál a zsidó lobbira nemigen számíthat. Tudjuk, a vér nem válik vízzé: Obama – becsületére váljék – jó muzulmánként szépen idéz a Koránból. Ez bizonyára hízelgő az arab országok számára, de nekünk korántsem megnyugtató, hogy olyan kompromisszumokba akarja hazánkat belekényszeríteni, amelyek elfogadása esetén kiszolgáltatottá válnánk. Az amerikai elnök Izraelről nagy árat követel a palesztinokkal való bizonytalan kimenetelű

A jövődő államalapítók. Ők lesznek a tárgyalópartnerek

békétárgyalások folytatásáért és saját népszerűségének növeléséért izlám körökben. Amennyiben Izrael visszavonulna az Obama által követelt ún. „zöld vonal” mögé és felszámolna minden azon túl fekvő települést, ez kész öngyilkosság lenne részéről.

Persze a kibicnek semmi sem drága!

A Nemzetbiztonsági Tanulmányok Intézete szakértőinek véleménye szerint nem véghezvihető a Netanjahu által támogatott „gazdasági béke”, valamint az sem elegendő, hogy miniszterelnökünk beleegyezett – hazánk fennmaradására nézve elengedhetetlen biztonsági feltételek mellett – a palesztin állam megalakulásába. Nemzetközi szakértők véleménye szerint Izraelnek ideiglenes egyezségeket kellene kötnie a palesztinokkal, mert a hosszú távú megállapodásokat nemcsak a nézeteltérések akadályozzák, hanem elsősorban a Palesztin Hatóság és a Gázát irányító Hamasz-vezetés közötti antagonizmusok ellenetének. Miután azonban a Hamasz – mint az bebizonyosodott – nem lehet Izrael számára tárgyalófél, képtelenség az előrelépés.

Hazánk és a jelenlegi amerikai vezetés érdekei nem esnek egybe. Így az is elképzelhető, hogy a közeljövőben Obama gazdasági megszorításokat alkalmaz Izraellel szemben, tervei kikényszerítése érdekében. Nyitott kérdés az is, hogy támogatja-e az Obama-kormány Izrael kérését, hogy az F-35-ös amerikai vadászgépeket, melyek szállítása a közeljövőben lenne esedékes, izraeli védelmi rendszerrel lássák el hazánk számára.

Képtelenség az izraeli vezetést arra kényszeríteni, hogy tárgyalásokat kezdjen a terroriszervezet Hamasszal, melynek nem titkolt célja hazánkat letörölni a térképről. Ugyanakkor okafogyott a tárgyalás a fatahos Abbasz elnökkel is, aki Izrael államát nem ismeri el, és több millió palesztint szeretne „visszatelepíteni”.

Országunk tanult a gázai kivonulásokból. Hiába számolt fel településeket, és hiába adta fel Bush kérésére a philadelphiai folyosó ellenőrzését, ezekkel a lépésekkel nemhogy nem jutott közelebb a békéhez, de akaratlanul is lehetővé tette a Hamasz számára, hogy fegyverarzenálhoz juthasson a csempeszalagutakon keresztül, háborúkba kényszerítve ezzel Izraelt.

Miniszterelnökünk álláspontja a békefolyamatra vonatkozóan az, hogy Izrael akkor hajlandó a békeszerződés megkötésére – a korábbi tapasztalatokból kiindulva –, ha a palesztinok demilitarizált államot hoznak létre. Ez azonban csak akkor képzelhető el, ha elismerik Izraelt mint a zsidók államát, és a jelenleg a Nyugati Partot irányító Palesztin Hatóság átveszi az irányítást a Gázai-övezet felett is.

„A palesztinoknak el kell dönteniük, hogy a békét vagy a Hamaszt választják! Nem tárgyalunk terroristákkal!” – mondta Bibi Netanjahu.

Bicskanyitogató az is, hogy az amerikai vezetés hatályon kívülre minősíti Bush elnök annak idején Saronhoz írt levelét, melyből egyértelműen kiderül, hogy az USA vezetői sem tartották megoldhatónak, hogy Izrael a 49-es határok mögé húzódjon

vissza. Sőt, azt is tagadják, hogy az amerikai vezetés elfogadta a zsidó települések természetes növekedését.

Obama figyelmen kívül hagyja azt is, hogy az „Ütítér”-ben foglaltakat úgy a Palesztin Hatóság, mint Izrael is elfogadta, de hazánk feltételeken, több mint egy tucat kitétel mellett vállalta annak betartását. Ezek közt az is szerepelt, hogy a természetes növekedést figyelembe kell venni a korlátozások mellett. A legfontosabb kitétel pedig az volt, hogy a palesztinok szüntessék meg terrorista, valamint Izrael- és zsidóellenes uszító cselekményeiket. Ez a mai napig nem következett be, ám Izraelt olyan tevékenységre köteleznék, mely létét veszélyezteti.

Az Egyesült Államok külügyminisztériumába hívták a jelenlegi izraeli nagykövetet, hogy figyelmeztessék: Izrael azonnal állítsa le Jeruzsálemben az Irving Moskovitz amerikai-zsidó befektető által 15 évvel ezelőtt megvásárolt területen folyó építkezést. Egyetlen ország sem szokta ilyesmire berendelni szövetségese nagykövetét. Felháborító szemtelenség és elbizakodottság Obama részéről megtiltani egy független országnak, hogy annak területén valaki a saját telkén építkezzen!

A diplomáciai bonyodalmat egy olyan ház építése okozta, melyben összesen húsz lakás kialakítását tervezik. A jelenlegi építési területen Hitler jó barátja, a nációkkal együttműködő Hadsh Amin el Husszaini jeruzsálemi főmufti háza állt, majd 1945 után a Hatnapos Háborúig szálloda volt, és egészen 15 évvel ezelőttig az izraeli állam tulajdonát képezte.

Megjegyzendő, hogy a mufti Hitlerrel megállapodott abban, hogy a háború megnyerése után a nációk, Palesztinát elfoglalva, kiirtják a zsidó lakosságot. (Obama felhívását követően külügyminiszterünk, Avigdor Lieberman elküldte az összes izraeli követésnek azt a fotót, melyen a főmufti Hitlerrel együtt látható.)

A szálloda helyére építendő házra néhány hónapja kapott engedélyt a tulajdonos a város közigazgatási határain belül fekvő területen.

Netanjahu világosan kifejtette, hogy Izrael nem épít új települést a „zöld vonalon” túli területeken, de ez nem érvényes egyesített és oszthatatlan örökös fővárosunkra, Jeruzsálemre, mert az Izrael területén fekszik. Így elutasította az amerikai követelést a kelet-jeruzsálemi építkezésre vonatkozóan. Határozottan kijelentette: mint ahogy senki sem tiltja meg az arab lakosságnak, hogy Jeruzsálem nyugati részén ingatlant vásároljanak, ugyanígy nem lehet megtiltani a zsidó lakosságnak, hogy a keleti oldalon vegyenek lakást.

Hiába érkeznek a különböző amerikai politikusok Izraelbe Obama megbízásából, hiába nyitott itt irodát az amerikai elnöki megbízott, George Mitchell, hazánk vezető politikusaiknak álláspontját jelzi az is, hogy külügyminiszterünket, az eddig nem nagy népszerűségnek örvendő, ám határozott Lieberman mostanság sürgős hivatalos feladatai külföldre szólítják, és nem tárgyal velük. Netanjahu pedig határozottan ellenáll az Obama-féle nyomásnak, azok kéréséit is kizárva, akik eddig hittek abban, hogy az amerikai elnök inkább Barack, mint Huszejn.

Amíg Obama Izraelt teszi felelőssé a Közel-Keleten kialakult helyzetért, addig az Európai Unió külügyi főmegbízottja, Javier Solana felszólította az ENSZ BT-t, hogy ismerje el a független palesztin államot, felvéve azt teljes jogú tagjai közé. Szerinte ezt az sem befolyásolná, hogyha az izraeli-palesztin béketárgyalások kútba esnének. A főmegbízott szerint a határok kijelölése, Jeruzsálem felosztása és a menekültek visszatérésének rendezése is a BT feladata. A határok kijelölésével Izrael visszaszorítaná az 1967-es védhetetlen vonalak mögé.

Solana véleményezése a béketárgyalásoknak még a maradék esélyét is meghiúsította, hiszen miért is lenne érdeke az eddig sem sok hajlandóságot mutató Palesztin Hatóságnak, hogy Izraellel tárgyaljon, amennyiben hazánkat megkerülve is van lehetőség a palesztin állam létrehozására az ENSZ segítségével.

Dore Gold volt izraeli ENSZ-nagykövet szavai jutnak eszembe: Ha Izrael akkora hibát követne el, hogy beleegyezik Jeruzsálem újrafelosztásába, ez teljes zűrzavart jelentene, és veszélyeztetné, hogy a nagy világvallások szent helyeikhez eljuthassanak. A radikális muzulmán szervezetek valószínűleg Izrael pusztulásának kezdeteként fognak fel, és így ez nem békét hozna, hanem világrengető, véres háborút.

Schlesinger Hanna
Tel-Aviv

KÖNYVISMERTETŐ

„A zsidó menyasszony”

Margit Patrícia Eszter regénye különleges, ambivalens, letehetően olvasható. Igazán 18 éven felülieknek ajánlanám, ha nem épp a kicsit fiatalabb korosztály szorulna rá arra, ami az üzenete ennek a kilencvenes éveket felidéző könyvnek.

90-es évek... a rendszerváltás utáni Budapest, a gyökereikhez visszaigyezők éveit.

A kötet főszereplője, Dallos Saci, a pesti zsidólány, egy meghökkentő-polgárpukkasztó zenekar vokálisa és társasága „tudott élni”. Buli, drog, keserű reggelek, félsiklott kapcsolatok, egy kis „zsidulás” a Dohányban, a majdnem öngyilkosságot követő majdnem szerelemben kapaszkodás, megcsömörlés, majd a spirituális útkeresés nem is mindig kitaposott ösvényei, s mindezekhez egy holokausztot átélte sziposztív nagymama, épp válófélben lévő szülők, s egy mélyen vallásos nagypapa árnya ad keretet.

Miről is szól ez a könyv? Például olyan tabutémákat feszeget, mint a függőség, a homoszexualitás, a terrorizmus. Olyan helyekre juttat el, amelyek misztikumuknál fogva ismeretlenek, olyan közösségeket, különleges helyszíneket, szokásokat ismert meg, melyekről talán nem is hallottak még.

„A zsidó menyasszony” hiteleségét az adja, hogy szerzője maga is megélt, megéli a „hazatalálás” göröngyös útját. Micsoda utat járt be! – meghökkentőt, titokzatosat, irigylésre méltót, misztikusát, szerelemmel-veszteséggel járó, s néha nem is mindenki számára válhatatlant.

Dallos Saci stílusa a kezdeti szelgtől az őt ért élmények, különféle hatások, emberi kapcsolatok során egyre inkább a választékos szóhasználat felé tolódik, melyet az időközben magáévá tett kabbalisztikus valóságsemlélet és a mágikus realizmus mesés világa indukált. A zsidóság azt tartja, hogy addig ismétlődnek ugyanazok a helyzetek, míg az ember megfelelően meg nem oldja őket – ez a romantikus regény sok egyéb mellett erre a bölcsességre is épít: a hasonló elemek addig ismétlődnek, míg Sára meg nem oldja legalább néhányukat.

A regény a többkötetes Bódis Kriszta szerkesztésében nyert végső formát.

Gál

150 ÉVES A DOHÁNY UTCAI ZSINAGÓGA

POLGÁR LÁSZLÓ
és BARÁTAI

KOMLÓSI ILDIKÓ SÜMEGI ESZTER
FEKETE ATTILA FEKETE LÁSZLÓ FŐKÁNTOR

VEZÉNYEL: KOVÁCS JÁNOS
KÖZREMŰKÖDIK A MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
MŰVÉSEIBŐL ALAKULT ZENEKAR

2009. OKTÓBER 18., 19 ÓRA
DOHÁNY UTCAI ZSINAGÓGA

MAZSIHISZ nka ATV

ZSIDÓSÁG RÉGI TOLLAL

Lapozgatás egykori zsidó újságokban

Mottó:

„Az olyan ember, aki természeténél fogva jó, szenved az emberektől, míg viszont aki eredendően rossz, attól mások szenvednek.”

Haféc Chájim

„Az első, ami politikai életünkben feltűnik, hogy szerte az országban mindenütt zsidóznak.” – olvashatjuk a Hagomány című újság 1920. május 3-i számának monologizáló formában megírt szerkesztői vezércikkében, melyben alátámasztja a zsidó kérdésről, amelyben egyszerű ember, akinek nem kenyere a politika, nem köti osztályérdek, sem pedig pártprogram, nem akar gyűlölni, és már túl van minden lelkesedésen, fejt ki véleményét, amikor „A nemzetgyűlés minden szónoka a zsidókérdésről pattog.” Elfogulatlanságának alátámasztására sűrűn idézgeti a régi mondást, azokból az időkben való, amikor még szokás volt az ellenséget egy fejjel megrövidíteni, vagyis hogy: „Nekem nem fáj a zsidók feje.” Bocssáuk meg neki, hogy butácskának tette magát, és álnaivan kérdeget. Kérdései közül csak kettőt idézek, amolyan prófétait, költőit, melyekre nemigen szoktak válaszolni, mert a feltett kérdés felelet is egyben: „Hát fel lehet építeni egy romokban lévő országot a zsidókérdés bármilyen megoldásával?” Meg hogy: „...kik az okai például a spanyolországi bolsevista mozgalomnak, ahol tudvalevőleg zsidó egyáltalán nem lakik?”

Az 1920. július 16-i Hagomány „Tiso b'av 5680-ban” című vezércikkében így kesereg a szerző, Singer Leó: „...évezredek kíntja tőr fel, gyászdal sír az elveszett hazáról, romba dőlt szentélyről, vértanúkról, tóraégetésről, tudósok máglyahaláláról, nyomorról, bolyongásról, üldözésről az ókortól az újkorig. (...) Felhangzik a sírás, a kín, ezer szenvedés gyászadala... (...) Nem feledünk téged ékes, édes »Jerusolájim«, szépséges leányzó, völegényét váró...”

Persze mi, a sokat látott és hallott utókor gyermekei, akik megszenvedtük a zsidóság legújabb kori „hurban”-ját, de megértük a feltámasztását is, már másként gondolkodunk. 1967 ama csodálatos hat napjának egyikén Mordecháj Gur tábornok szájából felreppentek a kétezer esztendeje várt szavak: Hár hábját böjádi – A szentély hegye a kezemben van.

Akkor, 1920 nyarán, még a fehérterror dühöngése közepette sem tudott akkora gaztettet elképzelni a világ, mint amely alig negyedszázad múlva bekövetkezett – és akkora csodát sem, hogy Jeruzsálem fiait kétezer esztendő múltán visszafoglalják szent városukat.

„Ti igaz keresztények, magyarok, őszinte lelkű, becsületes nép szókimondó gyermekei: Ne áltassátok magatokat, (...) mondjátok meg nyíltan az okot, (...) mi szeretjük e földnek népét annyira, hogy minden jogos panaszát, a szeretetnek minden kívánságát megértjük és teljesítjük. Csak a gyűlölet nyelvén nem értünk, mert nem a mi nyelvünk, nem tudjuk, és nem akarjuk megtanulni.” – kiált fel kétségbeesetten a tudós várpalotái főrabbi „Megbocsátó megértés” című cikksorozatában. Ha e cikksorozatról lehántjuk a köznyelvi sallangokat, a kor szlengjét idéző jelzőket, és talán a tudós rabbi kenetteljes, ájtatos, Isten-nel beszélő alázatát, egy csodálatos, terebélyes, mélyen gyökerező fát kapunk, minden idők bűnbakkereső, kisebbséggyűlölő tévesmerendzszerét kianalizáló, kivesező, ízzé-porrá zúzó filozófiát. A Hagomány című zsidó folyóirat 1920. évi első félévének számain keresztül szóló cikksorozat dobogott, lüktetett, mint a szív, újra és újra megbocsátó és megértő friss vért pumpálva az emberek agyába mindkét oldalon. Odafigyelték rá, olvasták azon a bizonyos idegenszerű, ködbevesző „túloldalon” is. A tulajdonomban lévő példányok címloldalain díszelő pecsétek, aláírtaként, odabélyegzések, és az a következetesen minden szám címloldalának jobb oldali margójára firkantott 323-as szám, a címlapot elrondíító dátumbé-

lyezők meg a hosszúra nyúlt, minden tortúra és a kákán is csomótt kereső cenzori szörszálhasogatás végét jelző otromba, vastagon szedett bélyegző felirata, mely így szól: „E sajtótermék szétküldését megengedem”, arról tanúskodnak, hogy valamiféle párbeszéd indult meg a maga módján, hol írással, hol gondolatokkal, hol testbeszédrel, szemkontaktussal vagy telepaticusan, de a egyszerű várpalotái főrabbinak, Singer Leónak és társainak, mint például Fischer Fülöp sárospataki főrabbinak, Friedmann József aszódai főrabbinak és másoknak az írásaira odafigyelték szerte Magyarországon. Az antiszemitizmus és az előítéletek színkálájának a feketétől a fehérig terjedő megszámálhatatlanul sok színárnyalatát követve akadtak olyanok, akik hajlottak a józan belátásra, valamiféle odakacsintásra, a megbocsátásra és a megértésre. Minden neves és tehetséges, publicisztikával is foglalkozó kortársa között Singer Leó volt a legkarizmatikusabb. Bárhol üjtük is fel írásait, ha beleolvassuk, igazi, életzagú, a mindennapok valóságában kierielt bölcsességet találunk.

„A nemes és igazságos keresztény felebarátaink többségben vannak, és tudom, hogy velük van a magyar nép többsége, és a magyar keresztény Egyházak komoly képviselői is.” – írta az 1920. július 1-jei számban. „Ha nem hallanók azt, hogy a bűnösöket zsidónak mondják, vagyis ha nem hallanók folyton azt, hogy a lelkünkben élő zsidót mondják bűnösnek, akkor a bűnösökkel semmilyen közösséget nem vállalunk.” Áll büszkén, felémelt fővel, egyenes gerinccel, mint az évszázados plátánok, és közben sír, könyörög és jajong népéért, az igazságért. „Mi nem állunk oda a bűnösök mellé, de bennünket taszítanak oda, azt a látszatot keltve, mintha az egész zsidóság a vádlott mellé állna, pedig

A szociális ígéretet a munkásosztály körében osztatlan lelkesedést arattak. Kun Béla szociáldemokratákkal egyesült kommunista pártjának hozzávetőleges becslések szerint kb. 800 ezer híve volt. A Forradalmi Kormányzótanács XXVI. rendelete kimondta, hogy „a Magyarországi Tanácsköztársaság célja a kapitalista termelési és társadalmi rend megszüntetése, a dolgozók uralmának biztosítása a kizsákmányolóknak felett. A munkás- katonai- és földművestanácsokban a dolgozó nép hozza a törvényeket, hajtja azokat végre, és bírászkodik azok megszegői felett.” Jól hangzó mondatok voltak ezek azokban az időkben, egy igazságosabb jövő képét vetítették előre, igaz, már világosan látszottak azoknak a visszaéléseknek, hibáknak a csirái is, melyek később ezt a társadalmi rendszert olyan gyűlöltté tették éppen azoknak a szemében, akiken segíteni akart. De akkor még! 100 ezer lakást osztottak ki a proletárcsaládok között, arisztokraták kistestvéreit, nagypolgári családok, köztük sok zsidó család kényelmes otthonát, bevezették a társadalombiztosítást, tüdőszanatóriumot nyitottak beteg proletároknak, államosítottak, csökkentették a labbéreket, felemelték a munkabéreket, bevezették a 8 órás munkaidőt, a gyermek- és tanoncvédelmet, a munkások gyermekei előtt megnyitották a Margitszigetet és a Balatont stb.

És közben a Cserny-féle különítményesek rekviráltak, túszoikat szedtek, akasztottak. Egyes becslések szerint a Tanácsköztársaság áldozatainak száma 300–600-ra tehető, közöttük nem jelentéktelen számban fordultak elő zsidók is. A Tanácsköztársaság vezetői között 70–75%-ban voltak a zsidó származásúak, de ha nem is ilyen arányban, a dunai flottilla lázadásában is vettek részt zsidók, mint ahogyan ott voltak a franciák által megszállt Szegeden gyülekező katonatisztek sorában is. (Erről már írtunk cikksorozatunkban.)

„Tagadom, hogy a zsidóságnak bocsánatát kellene esedeznie – írta Singer Leó –; minthogy azt sem akarom elismerni, hogy a magyar nép, – a maga bölcs és ép teljességében vétkezett volna ellenünk. Peccatur intra et extra muros; vétkeztek itt is, vétkeztek ott is, vétkeztek egyéneken... (...) Fáj, a lelkünkbe markol ez az igaz-

Fáj, a lelkünkbe markol ez az igaz-

Hár hábját böjádi – A szentély hegye a kezében van

csak az a céljuk, hogy az egész zsidóságot a vádlottak padjára, pellengérré helyezték. Méltóztassék uraim megérteni! Mi nem védjük a bűnt, és nem védjük a bűnös zsidó egyént, de védjük, mihelyt a bűnös »zsidó« voltát hangoztatják. Védjük zsidóságunkat attól a látszattól, hogy egy »zsidó«, és nem pedig egy »ember« vétkezett.”

Gondoljunk csak bele. Az 1919. március 21-én kikiáltott ún. Magyarországi Tanácsköztársaság mellé, melyet annak leverése után már csak megvetően „kommün”-nek neveztek, tömegével állottak oda a legszegényebbek, a nincstelének, a nyomorgók, a gyári munkásság legkiszolgáltatottabb, legmanipulálhatóbb rétegei.

ságtalanság, de mi nem általánosítottunk: egyének gyilkolásáért, rablásáért nem tesszük felelőssé sem a magyarságot, sem a kereszténységet. Megköveteljük tehát, hogy a túloldalon az általánosításnak, hogy bennünket se azonosítsanak orgyilkosokkal, rablókkal, csalókkal.” – írta a várpalotái főrabbi a Hagomány 1920. január 21-i számában, és még hozzátette: „Megbocsátó megértéssel kell nekünk is keresni az együttműködés lehetőségét azokkal, akik Magyarország talpra állítása érdekében a zsidó szellem szívós munkájának az értékeit nem vetik meg, és nem utasítják vissza.”

Magén István

Olvasóink véleménye

A gárda nem adja meg magát...

Tisztelt Szerkesztőség! Önök is tudnak arról, ahogyan a Magyar Gárda a magyar népet félrevezetve, önmagát a magyar nép védelmezőjének, igaz hazafiaknak tünteti fel.

A háború után született nemzedékeknek fogalmuk sincsen arról, hogy a nyilasok voltak Magyarország elárulói, legnagyobb ellenségei.

Ha a háborút a németek nyerték volna meg, akkor már régen nem lenne Magyarország.

Hitler a Mein Kampfban leírta a tervét, amit a nyilasok is ismertek, hiszen ők voltak a németek csatlósai, tervük megvalósításának híu segítői, kiszolgálói. A Führer a német népet felsőbbrendű fajnak tartotta, a keleti népeket, köztük a magyarokat is, csak alsóbbrendű szolganépeknek vélte.

1943-ban már mindenki tudta, hogy nem a németek nyerik meg a háborút. Ha a magyar politikusok követték volna a románok példáját, és átállnak az oroszokhoz, akkor Magyarország visszakapta volna a Trianonban elvett területeket. A nyilas politikusok azonban az utolsó percig kitartottak a magyar nép ellensége, a németek mellett.

Sajnos a történelemkönyvekben erről említést sem tesznek, talán azért, mert a háború után az volt a kommunista párt jelszava, hogy a kisnyilasoknak meg kell bocsátani. Persze voltak nagyobb nyilasok is, akik egyből kommunista párttagok lettek, és igen magas funkciókat töltöttek be, s természetesen nem akarták, hogy az igazságra fény derüljön.

Egyszer már tönkretették Magyarországot, és ha hallgatunk és nem teszünk semmit, ismét megteszik!

Név és cím a szerkesztőségben

Amikor én még kislány voltam...

A fiatal korosztályba sorolom magam, 31 éves vagyok. Valamennyi esztendőben van egy állandó elfoglaltságom: június hónap utolsó szombatján egy rendezvényen veszek részt. A programot a Hódmezővásárhelyi Zsidó Hitközség szervezi azok számára, akik egykor a hajdani zsidó elemi népiskola diákjai voltak. Az 1948-ban államosított intézmény egyedülálló volt az országban, hiszen iskolaotthonos formában működve, egész nap nyitva voltak kapui a gyerekek előtt.

Tizenöt évvel ezelőtt Moczó Kálmánné Kellner Kati néni kezdeményezésére rendezte meg először a találkozót a hitközség, felkutatva a világ minden részére szétszóródott egykori növendékeket. A helybeliek mellett érkeztek Izraelből, Kanadából, Budapestről és több vidéki városból is az addigra már őszülő halántékú elszármazottak.

Akkor még kislánként, szüleimmel látogattam el a résztvevők bemutatkozására, majd az azt követő kötetlen beszélgetésre. Az évek során a találkozók megjelenők között baráti kapcsolat alakult ki. Úgy fogalmaznék, hogy mára már a nagymama- és nagypapákorú egykori tanulók és hozzátartozók egy összetartó közösséget alkotnak, akik minden esztendőben összegyűlnek, hogy beszámoljanak az előző év történéseiről. Beszélgetnek, tréfálkoznak, jól érzik magukat. A rendezvényen otthonra talál idős, középkorú és fiatal egyaránt. Valamennyien ugyanannak a családnak vagyunk a tagjai: egykori diákok, gyermekeik és unokáik.

Az iskolatálatkozó – melynek megrendezéséért köszönet jár ötletadónak és szervezőnek egyaránt – hídként köti össze a generációkat. Mai rohanó világunkban ilyen hidakra van szükség a béke és a biztonság, valamint a megértés és a szeretet kiteljesedéséhez. Legyünk optimisták és építsük meg a hidakat!

Vanderstein Noémi

Bár micva – a „szarvasviseltek” öröme

Kilenc évvel ezelőtt, mint mindig, a második turnusban jöttem Szarvasra. Abban az esztendőben azonban kicsit másképp készültem ide, előtte egy nappal volt a bár micvám, ami igen sok előkészülettel és izgalmal járt. Azóta minden alkalommal újra és újra elmondom a rám eső hetiszakaszt. Ez mindig a szarvasi táborozásom előtti vagy utáni szombat esik. Ilyenkor a Thököly úti zsinagógában a közösség felkőszönt a születésnapomon, kicsit énekelnek nekem, a nagymamám ad kidust, és utána ő hetekig erről mesél mindenkinek. Mindig azt kívánom: bárcsak jövőre Szarvason lehetne a haftarám. Nagyon jólesik persze a nagymamám barátaival ünnepelni ezt az eseményt, de mindig vágytam rá, hogy egyszer szarvasi környezetben ünnepelhesek. Ezt csak az értheti meg, aki már részt vett sabbati hétvégén a táborban, és tudja, hogy ez mekkora élmény. Minden korosztály megtalálhatja a maga szépségét egy Körös-parti szombatban. Idén úgy történt, hogy végre a turnusom alatti hétvégére esett a már említett nagy esemény. Készültem is rá, mégiscsak az ismerőseim és rengeteg külföldi táborozó előtt kell szerepelnem. A történethez hozzátartozik, hogy egyik nagyon jó barátomat, Kalamár Balázst, pár hónapja vették fel Ábrahám szövetségébe, és azóta még nem hívták fel a tórához. Tiszteletre méltó döntés, hogy valaki felnőttként saját maga határoz úgy, hogy ez neki zsidóként fontos lépés, és megcsináltatja a brit miláját. Szóval mondtam Balázsnak, hogy ha már én úgyis máftírtként megyek fel a tórához, és itt van minden táborozó velünk, magyarok és külföldiek egyaránt, a legjobb alkalom, hogy bár micva lehessen. Így is történt, szombat reggel fél 8-kor, egy igen fárasztó hét után, körülbelül 50 barát és ismerős gondolta úgy, hogy mégis felkel és tanúja lesz Balázsnak, Juda ben Ávráhámnak a szarvasi zsinagógában.

Miután elmondta az idevonatkozó két áldást, cukrokkal dobáltuk meg, körbetáncoltuk, sokat énekelünk, egy bátor vállalkozó még a nyakába is felkapta a már nem 13 éves fiút. Azt hiszem, elmondhatom, hogy amikor utána elénekeltem a hetiszakaszt, a legnagyobb örömmel tettem, hiszen most egy barátom bár micváján is felolvashattam, és ez örökké tartó közös emlék lesz. Örömteli az az érzés, hogy erre itt, Szarvason volt lehetőségünk, ahol én a családi nevelés mellett a legtöbbet kaptam, mások pedig talán mindent itt tudtak meg és kaptak a zsidóságból. Itt nőtünk fel, itt lettünk zsidó ifjúsági vezetők, itt tanultuk meg, hogy mennyire fontos nekünk és az egész magyarországi zsidóságnak, hogy továbbadjuk, amit kaptunk. Aki tudja, mit jelent a „Szarvas-ézés”, az tudja, hogy miért nagy dolog ez. Ajánlom mindenkinek, jöjjön el a nyár folyamán egy látogató vasárnapon. Ha valami sokat számíthat a magyar zsidóság jövőjében, akkor a nemzetközi zsidó ifjúsági tábor az, ahol a gyerekek megtanulják szokásainkat, megismerik hagyományainkat. Van hát remény a fiatalok jóvoltából, hogy a nagy tudású öregek után mégiscsak lesz zsinagógánkban is utánpótlás.

Preisler Dani

APRÓHIRDETÉS

VEGYES

Hittanoktatás a Hegedűsben (XIII. ker., Hegedűs Gy. u. 3.) minden szombat délután. 06-20-311-9402.

Festmények vétele! Budapesti galéria a Dohány zsinagóga szomszédságában magas áron, azonnali készpénzfizetéssel vásárolja 19. és 20. századi neves magyar festők műveit. Antik 2000 Stúdió. Üzletcím: 1077 Budapest, Wesselényi utca 9. Tel.: 06-1-344-2728, 06-20-924-5370, www.antik2000studio.hu

Vígyszínházhoz közel turistáknak lakás kiadó. Tel.: 06-30-346-2223.

Háziorvosi és eu. fogl. rendelés, Zuglóban, XIV. Róna köz 6. Szerda-csütörtök 15-16-ig. Dr. Szigeti Miklós, tel.: 251-8525.

Fogorvosi rendelóm címe: XIII., Szt. István krt. 4. III. 1. Tel.: 320-4778, 06-20-496-2223, dr. Virág Péter.

Örömmel tudatjuk, hogy a Rabbistület és a Mazsihisz vezetősége megállapodott David Goldberg mohéllal (Németország), aki zsidó fiúgyermek körülményeit vállalja. Amennyiben az Ön családjában ilyen szimhá (öröm) van, kérjük, jelentkezzen a Rabbiságon a 413-5580-as telefonszámon vagy a rabbistulet@mazsihisz.com e-mailen keresztül, hogy a gyermeket Ábrahám szövetségébe felvehessük.

Kereskedő és becsüs ügynökség hagyatékot, gyűjteményt ad-vesz. Tel.: 06-30-928-7792.

Könyvnyomtatás, füzetkészítés, színes nyomtatás, plakátnyomtatás. Messenger: 315-0264.

Kárpótlási jegyet, földtulajánnyt legmagasabb áron vásárolok. Azonnali készpénzfizetés. 06-20-575-1411, 334-2620.

KASTÉLYOK BERENDEZÉSÉHEZ vásárolok nagyméretű és kisebb festményeket, **EZÜSTTÁRGYAKAT**, 12 személyes evőeszközöket, cukordobozokat, gyertyatartókat, tálcákat stb. Kovács Margit és Gorka kerámiát, herendi, meissenai, Zsolnay porcelánokat, régi álló-, fali- és asztali díszórákat, antik, barokk bútorokat, tabernákulumot, szekretert, reneszánsz dolgozószobát, bronz-, fa- és márványszobrokat veszek. (Hibásakat is.) Teljes hagyatékért első yeveként a legmagasabb árat fizetem, **KÉSZPÉNZBEN**. Díjtalan kiszállítás, értékesítés, vidékre is. **ÜZLET: I. KER., BATTYÁNY U. 10.** (Mária térenél). TEL.: 201-6188, 06-20/323-4104. E-mail: kastelyberendezese@i-online.hu

Manikűr, pedikűr. Hívásra házhöz megyek. 06-20-551-4580.

Eladó XIII., Katona József utcában másfél szobás, 43 m²-es lakás. Ár: 15 millió Ft. 06-30-346-2223.

XIII., Kárpát u. és Pozsonyi út sarkán 36 m²-es, egyszobás, összkomfortos pa-

nellakás 9,2 millió Ft-ért magánszemélytől eladó. Tel.: 06-20-493-7325.

Újlipótvárosban garzonlakás turistáknak kiadó. Tel.: 226-4109.

Síp utcában irodának átalakított üzlet-helyiség eladó. Tel.: 342-8943.

Budapesten, Nyugati utcában, a Nagykörúton 96 m²-es, felújított lakás eladó (29 millió Ft). Tel.: 06-30-645-7182, infohell@citromail.hu

Rákóczi út elején csendes, egyszobás, összkomfortos lakás igényes turistáknak vagy hosszú távra kiadó. Tel./fax: 351-1615.

MASSZÁZSVARIÁCIÓK! Gyógymasszázst vállal svéd, frissítő, lazító, stresszoldó-beszélgetős, talp- és gyógy-masszázst, gyertyás fül- és testkezelést,

narancsbőr elleni, illetve zsírégető kezelést. Kedvező árak, rugalmas időbeosztás. Kisnyugdíjasoknak kedvezmény. Házhöz is megyek. Tel.: 06-70-577-8117.

HÁZASSÁG

18 év tapasztalatával várom önt, amennyiben társra vágyik. Az emberi sorsok segítése, a társkeresés számomra hivatás. Nyugdíjasoknak kedvezmény. Elérhetőségeim: Györgyi asszony, 326-5989, reggel 8–10-ig, este 20–22-ig. E-mail: gyorgyi1@vivamail.hu

49 éves, jelenleg mélyen magába zárkózott férfi részére olyan jólelkű, magányos, 45–50 év körüli hölgy választást várom, aki vissza tudná adni életkedvét, és esetleg boldoggá tudná tenni. „Budapesti” jellegre a kiadóba.

71 éves, egyedül élő hölgy keresi korban hozzá illő férfit ismeretségét. Telefonszámmal előnyben. Jelige: „Nyugalom”.

EMLÉKÜNNEPSÉG

a 100 éves Dózsa György (Aréna) úti zsinagóga emlékünnepségét

szeptember 3-án, 15 órakor tartjuk

a Dózsa György út 55. alatti, ma vívóteremként működő épületben. Mindenkit szívesen lát a körzet elnöksége és közössége.

A Magyarországi Zsidó Szociális Segély Alapítvány

Önkéntes Programja és
JAFPE Zsidó Családsegítő Szolgálat
a Bálint Házban
„Generációk – Egymásért” néven
közös generációs klubot indít

2009 augusztusában

A klub azért jön létre, hogy az első és második generáció tagjai, valamint a Jaffe-szülők csoportja és a részt vevő önkéntesek között közvetlen kapcsolat alakuljon ki, a programokon keresztül megismerjék egymást, számíthatassanak egymásra. A végső cél, hogy a kezdeményezés a későbbiekben önszerveződő csoporttá alakuljon át.

Várjuk minden érintett érdeklődő jelentkezését az alábbi telefonszámokon: 301-0285 vagy 354-0868

Klubvezetők:

Gündert Z. Anikó és Soós Ágnes

Programjavaslat:

2009. aug. 25. (kedd) 15.00 óra
Marcia Presky Női Egészségmegőrző Program (előadás)
Előadó: Jó Mariann és vendég

2009. szept. 29. (kedd) 15.00 óra
Őszi ünnepek (előadás)
Előadó: meghívott rabbi

2009. okt. 27. (kedd) 15.00 óra
„Legyünk Együtt” kapcsolatteremtő játékok
Vezető: Előd Nóra drámapedagógus

2009. nov. 24. (kedd) 15.00 óra
Életmód, életvezetés (előadás és beszélgetés)
Előadó: dr. Gelléri Ágnes

2009. dec. 29. (kedd) 15.00 óra
Cserebere Bazár, valamint
sütésűtő versenyyel egybekötött év végi előzetes buli

2010. január 26. (kedd) 15.00 óra
Emlékezés Sztelho Gábor embermentőre
Emlékező: Előd Nóra

Az aktuális események, ötletek változhatnak a tervezett programon.

Nyíregyháza – Nagykálló

lesz a Hunyadi téri templomkörzet Generációk Klubjának következő, őszi úti célja

2009. szeptember 6-án, vasárnap,
bérelt autóbusszal.

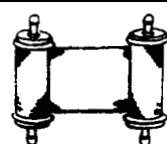
A programból: a 3-3 és fél óras (!) utazást követően a nyíregyházi hitközség elnöke, Kertész Gábor fogadja a csoportot, s áttekintést ad a templom és a közösség életéről.

Meglátogatjuk a temetőt, elhelyezzük az emlékezés kavicsait és kádist mondunk.

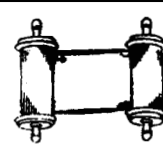
Úti célunk következő állomása Nagykálló, ahol felkeressük Eizik Taub sírját is.

Visszaérkezés az esti órákban.

Néhány jelentkezőt a többi templomkörzetből szívesen látunk. Érdeklődni augusztus 30-ig az Új Élet telefonján a délelőtti órákban (413-5500/181) vagy a klubvezetőnél (06-30-251-8012) lehet. A hozzájárulás személyenként maximum pár száz forint lesz. A kóser szendvicseken kívül mindenki maga gondoskodik az egész napi enniárólól.

IMÁIDÓK

Templomok	Péntek este Aug. 21.	Szombat reggel Aug. 22.	Péntek este Aug. 28.	Szombat reggel Aug. 29.
Dohány	18.00	9.30	18.00	9.30
Frankel L. út 49.	18.30	10.00	18.30	10.00
Hegedűs Gy. u. 3.	19.00	9.00	19.00	9.00
Vasvári P. u. 5. (Iubavicsi)	19.30	9.00	19.30	9.00
Thököly út 83.	18.30	9.00	18.30	9.00
Hunyadi tér 3.	19.00	9.00	19.00	9.00
Bethlen tér 2.	19.15	9.30	19.15	9.30
Nagyfuvaros u. 4. Rabbiképző-ORZSE	19.00	8.00	19.00	8.00
(Bérekocsy u. 2.)	18.00	9.00	18.00	9.00
Kazinczy u. 27.	19.35	8.00	19.20	8.00
Alma u. 2.	19.35	8.00	19.20	8.00
Kórház (Amerikai u. 53.)	19.30	7.30	19.30	7.30
Páva u. 39.	19.00	9.30	19.00	9.30
Dózsa Gy. út 55.	18.00	9.30	18.00	9.30
Berzeviczy u. 8.	18.00	9.00	18.00	9.00
Károli G. tér 5.	18.30	9.00	18.30	9.00
Visegrádi u. 3.		9.00		9.00
Dessewffy u. 23.	19.35	9.00	19.20	9.00
Teleki tér 22. (szefárd)		8.45		8.45
Lauder iskola (Budakeszi út 48.)	18.00		18.00	
Pesterzsébet (Zamárdi u. 7.)	18.00		18.00	
Vidéken				
Vác (Oberlander Endre tér 1.)	18.00		18.00	
Kecskemét (Nagykőrösi út 5.)	18.00		18.00	
Székesfehérvár (Várkörút 19.)	18.10		18.10	
Győr (Kossuth L. u. 5.)	18.00		18.00	
Szeged (Gutenberg u. 20.)	18.00	9.00	18.00	9.00
Debrecen (Pásti u. 4.)	19.20	8.00	19.10	8.00
Nyíregyháza (Mártírok tere 6.)	19.20	8.00	19.10	8.00
Miskolc (Kazinczy u. 7.)	18.00	8.00	18.00	8.00
Pécs (Füred u. 1.)	18.30	10.30	18.30	10.30
Kiskunhalas (Petőfi u. 1.)	18.00		18.00	
Szombathely	18.30		18.30	
Kaposvár (Berzsenyi u. 14.)	18.00		18.00	
Nagykanizsa (Fő u. 6.)	18.00		18.00	
Keszthely (Kossuth L. u. 20.)	18.00		18.00	
Hódmezővásárhely (Szt. István tér 2.)	18.00		18.00	
NAPTÁR				
Augusztus 19. szerda	Áv 29.	Jom kippur kátán		
Augusztus 20. csütörtök	Áv 30.	Ros chodes 1.		
Augusztus 21. péntek	Elul 1.	Ros chodes 2. Gyertyagyújtás: 7.27		
Augusztus 22. szombat	Elul 2.	Szombat kimenetele: 8.33		
Augusztus 28. péntek	Elul 8.	Gyertyagyújtás: 7.14		
Augusztus 29. szombat	Elul 9.	Szombat kimenetele: 8.19		

Programajánlat

SZEPTEMBER

Spinoza Ház

6. (vasárnap) 19.00: Zsidó történelem a zene erejével – judaizmus zenével. André Hajdú zeneszerző (Jeruzsálem).

7. (hétfő) 19.00: Hochmecalás a zsidóság körül. Frölich Róbert, Székelyi József.

8. (kedd) 19.00 és 21.00: Nekem te gyönyörű vagy! Yiddishpiel Színház, Tel-Aviv.

9. (szerda): Nekem te gyönyörű vagy! Yiddishpiel Színház, Tel-Aviv.

10. (csütörtök) 19.00: Családi konfliktusok a zsidó Bibliában. Heller Ágnes.

11. (péntek) 19.00: Ephraim Kishon írásai alapján: A színház kész kabaré! Székelyi József, Orosz Anna, Várnai Szilárd, Borbély T. András.

13. (vasárnap) 19.00: Orosz-zsidó dallamvilág. Jávorai Ferenc (Fegyva), Dunai Tamás.

14. (hétfő) 19.00: Jom kippur, az engesztelés ünnepe. Popper Péter.

15. (kedd) 19.00: Veszprémer Klezmer Band.

16. (szerda) 19.00: A rabbi és a plébános. Sándor György.

17. (csütörtök) 19.00: Bächer Iván és én zsidó kabarém. Bächer Iván, Rác Attila, Eszes Fruzsina, Ökrös Ottó.

1074 Budapest, Dob utca 15.
Tel.: 413-7488, 7489, fax: 413-7488.

E-mail: spinozahaz@spinozahaz.hu, web: www.spinozahaz.hu.
Nyitva tartás: minden nap 8–23 óráig.

Hírek, események röviden

– **Nyilatkozat.** A Magyarországi Keresztények és Zsidók Tanácsa nyilatkozatot fogadott el, amelynek szellemében közösen lépnek fel az aggasztó jelenségek ellen és pásztori levélben fordulnak az egyházakhoz, hogy hívják fel lelkészeik figyelmét: az evangélium iránti elkötelezettség alapján ne legyenek a gyűlölet keltői, hanem a béke és munkálkodók. A nyilatkozat aláírói: Várszegi Asztrik római katolikus püspök, pannonhalmi főapát, a hazai Tanács elnöke; Schweitzer József ny. orsz. főrabbi, társelnök; Bölscei Gusztáv református püspök, a Zsinat lelkes elnöke, Szebek Imre ny. evangélikus püspök, Tamás Bertalan ref. lelkész, főtikár, a Tanács alelnöke; valamint a hazai keresztény egyházak és a zsidó közösség vezetői.

– **Templomjegyek árusítása.** A Dohány utcai körzet 2009. augusztus 31-én megkezdte az őszi ünnepekre szóló templomjegyek árusítását. A jegyeket munkanapokon 8.30-tól 12 óráig lehet megvásárolni a körzet irodájában (Bp., Síp u. 12. I. em. 30.). Telefonon a 413-5500/146-os vagy 116-os melléken lehet érdeklődni.

Az újévre az ünnepi templomjegyek árusítása a Hegedűs Gyula utcai körzetben (XIII., Hegedűs Gyula u. 3. Kistemplom) 2009. augusztus 23. és szeptember 17. között történik, hétfőtől csütörtökig délelőtt 8 órától 10 óráig, délután 17.00 órától 20 óráig, pénteken 8 órától 10 óráig, vasárnap délelőtt 9 órától 12 óráig. Kérjük, hogy a régi helyekért az első napokban szíveskedjenek jelentkezni.

Halálozások

Mély fájdalommal tudatjuk mindazokkal, akik ismerték és szerették, hogy **Hajós Istvánné sz. Weisz Terézia** életének 88. évében elhunyt. Csalátagjai és közeli ismerősei a győri temetőben kísérték utolsó útjára. (x)

ÚJ ÉLET

a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetségének lapja

1075 Budapest, Síp u. 12.

Telefon/fax: 322-2829

E-mail: ujelet@bzsh.t-online.hu

Főszerkesztő:

Kardos Péter

Olvasószerkesztő:

Gábor Zsuzsa

Kiadótulajdonos:

Mazsihisz

Előfizetési díjak:

Belföldön: 1 évre 3120 Ft

Külföldre 5760 Ft/év

USA és Izrael: 6240 Ft/év

Az összeg valutában is befizethető az aktuális árfolyamon.

OTP bankszámlaszám:

11707024-22118480

OTP SWIFT kód:

(BIC) OTPVHUHB

IBAN:

HU66 1170 7024 2026 2095 0000 0000

Terjeszti a Magyar Posta Rt. Hírlap

Üzletág, előfizethető a kiadónál.

Postacsekk: 11707024-22118480

Terjesztéssel kapcsolatos reklamációk

intézése a 06-(80)-444-444-es ingyenes

zöldszámon.

Szedés: WolfPress Nyomdaipari Kft.

Nyomtatás:

VEZSPRÉMI NYOMDA ZRT.

ISSN 0133-1353

ZSIDÓ VILÁGHÍRADÓ

A cseh miniszterelnök sírt a Kotelnál

Nemrég Izraelbe látogatott a cseh miniszterelnök, Jan Fischer, aki köztudottan és bevalottan öntudatos zsidó. A Siratófalnál tett látogatása során Fischer elmondta a Kotel rabbijának, Smuel Rabinovitsnak, hogy „nem könnyű zsidó miniszterelnöknek lenni egy nem zsidó országban, de én büszke vagyok arra, hogy a zsidó nép fia vagyok, és szoros kapcsolatban állok a zsidóság hagyományaival és értékeivel”.

Fischer hozzátette, hogy ő a prágai chábád zsinagógában imádkozik szombaton. Tagja a hitközségnek, és gyerekei zsidó nevelést kapnak.

A cseh miniszterelnök imádkozott a Kotelnél és zsoltókat mondott, Rabinovits rabbi instrukciói alapján. A rabbi szerint „Fischer sírt a Kotelnél látogatása során”. (A shturem.net hírügynökség alapján.)

Látogatása során a cseh miniszterelnök megsejtelte a Kotel alagútjait és a zsidó történelmi múlt ottani érdekességeit.

A prágai hitközség kb. 1500 tagot számlál. Ott működik az ősrégi Alt-Neu shul. Neológia nincs.

Canaris zsidókat mentett?

Sok éve kéri az izraeli chábád chászidok a Jad Vasemtől, ismerje el Wilhelm Canaris tengernagyot, Hitler kémelhárításának főnökét mint a világ egyik Jámborát. Canaris volt az, aki a második világháború kit-

rése után, 1939 végén, kiszabadította a hatodik lubavicsi rebbet, Jozsef Jichák Schneersont és családját a lángokban álló Varsóból, és szabad utat engedett neki a náci Németországon keresztül – Amerikába.

Ez idáig a Jad Vasem ellenállt a nyomásnak, mivel kellemetlen volt egy főnácit elismerni Jámbornak csak azért, mert egy chászid rebbet megmentett.

Most azonban – írja a Mááriv – egy Danny Urbach nevű történész új adatok birtokába jutott. Ezek hitelt érdemlően igazolják, hogy Canaris nemcsak a lubavicsi rebbet és családját – és vele hosszú távon az egész mozgalmat –, hanem még sok száz német zsidót is megmentett, akiket 1941-ben eljuttatott Spanyolországba és Portugáliába.

Canaris egyik adjutánsa, dr. Hans von Dohnányi (?) 2003-ban megkapta a Jad Vasem kitüntetését mint Jámbor, és eszerint „logikus, hogy főnöke is megkapja ugyanazt”.

Canarist állítólag 1944 nyarán kivégezték a Hitler-ellenes összeesküvésben való részvétele miatt.

Nincs kóser csótány

Mitől kóser a „kóser” vendéglő? A kóser módra levágott csirkétől, marhától, amit „kikóseroznak”, vagyis eltávolítanak belőle minden csepp vért? Vagy attól, hogy nem keverik össze a tejes ételt a hússal? Vagy attól, hogy egy ún. „mesgiách” (kóserági felügyelő) őrködik azon, hogy minden kóser legyen?

Persze mindez szükséges és elengedhetetlen. De van még valami: elég, ha valaki egy szizsiket talál a salátában vagy egy élő/halott csótányt a tányérján lévő rizsben, hogy a vendéglő kóserágára egy nagy kérdőjel tekeredjék.

Ez történt nemrég a jeruzsálemi Kneszetben, az izraeli parlamentben, melynek mindkét – külön tejes és külön húsos – vendéglője „glatt” kóser, hogy az ultraortodox képviselők és vendégeik is étkezhesenek ott. Jichák Váknin képviselő (Sász) egy hatalmas döglött csótányt talált tányérján, miközben a húsos rizst fogyasztotta. Azonnal riasztotta a mesgiáchot, és követelte, hogy zárják be a vendéglőt és kaserolják azt, miután alapos takarítás és fertőtlenítés elvégzi a feregtelenítés nehéz feladatát a zsúfolt konyhában és raktárakban.

A mesgiách, Alexander Hochman rabbi, aki egyben a Kneszet rabbija is, azonnal intézkedett: bevonta a kóserági bizonylatot és egy teljes hétre bezárta a húsos vendéglőt.

Azóta már megvolt a nagytakarítás és a vendéglő újra üzemel, de Váknin képviselő még mindig fel van háborodva: lehetetlen, hogy zsidó emberekkel csótányokat etessenek! Hozzanak ide még néhány mesgiáchot, ha a meglévők nem képesek urai lenni a helyzetnek! A nagyobb nyomaték kedvéért Váknin még hozzátette, hogy a halacha szerint aki egy férget lenyel, az olyan, mintha ötször evett volna disznóhúst. Ami nem csekélység...

Hány vendég lehet az esküvőn?

A nehéz gazdasági helyzet, amely Izraelben is érezteti hatását, különösen nehéz azoknak a sokgyermekes családoknak, ahol gyakran csak egy kereső van. Ilyenek a chászidok például, akiknél az a szokás, hogy házasság után a gyerekeknek, akik nem egykék, lakást is vesznek, és közösen fedezik az esküvőt nem kis költségeit. Akiknek néhány év alatt 3-4 gyermeket kell ilyen módon kiházasítani, azoknak fő a fejük, és nemritkán szívrohammal végzik.

Most a belzi chászidok feje – Jiszachár-Dov Rokéach rebbe – kibocsátott egy „használati utasítást”, amely maximálja az esküvői kiadásokat: hány vendéget szabad meghívni (maximum 350 összesen, mindkét részből), a lakoma sztenderd összetételű legyen, minden különlegesség nélkül. A menyasszonynak ajándékba lehet szintetikus gyémántot adni, ami sokkal olcsóbb, és választani lehet egy arany karperec és egy mixer között (utóbbi fontosabb és így ajánlatos), és a strájmli nem kerülhet többre 1400 dollárnál (ma az árak 2000–3000 között mozognak). Az eljegyzést nem szabad bérelt helyiségben tartani, csak magánlakásban, és a házasságközvetítő honoráriumát nem lehet több, mint ezer dollár.

Aki ezt nem tartja be, az nem várhat segítséget a belzi chászidok kiházasítási pénztárából (háchnaszát kálá).

A guri chászidok már korábban hozták a hasonló megszorításokat – azzal, hogy a „tehetősek” tehetnek, amit akarnak, de jobban teszik, ha segítik a nélkülözőket. Mindez persze a lakásproblémát nem oldja meg, ezért a fiatal párok elhagyják a zsúfolt Bné Brákot, ahol a lakások csillogászati összegekbe kerülnek, és próbálnak kisebb helyeken, mint Asdod, Askalon, Chedera stb. lakásokat bérelni. A kormánykoalícióban részt vevő vallásos pártok követelése nem a szombatartás, hanem az olcsó bérlakások a fiatal pároknak.

A. S.

Székesfehérvárra látogatott a Kfar-Menahemből érkezett Tzafit Yoav együttes, akik nagy sikerű előadást tartottak a Pelikán-udvarban. A színvonalas produkciót jól felkészített táncosok mutatták be a szépségük közt.

Rólunk, nekünk, nélkülük...

Rólunk, mert rólunk, a zsidó közösségről szól ez a nap, azokról az emberekről, akik évszázadokon át részei voltak a székesfehérvári mindennapoknak. A fejlődés századairól sokat szólhatunk, főleg az 1800-as évek elejétől, a hitközség hivatalos megalakulásától a 19. század második feléig, amikor felépültek a templomok, létrejöttek az intézmények, melyek közül ma már semmi nem látható. A város életének meghatározója lett a zsidó közösség, híres rabbik működtek itt, mint Zipser Mayer, Hevesi Ferenc, Hirschler Pál, Komlós Ottó.

A város életének szinte minden területén kitétek a zsidók: orvosok, ügyvédek, a három legnagyobb adófizető kereskedő. Volt olyan időszak, amikor több zsidó tagja volt a képviselő-testületnek. Sikertörténet – mondhatnánk a székesfehérvári zsidóság sorsára egészen a huszadik század második évtizedéig.

Nekünk – nekünk szól a mai emléknapp, székesfehérváriaknak és környékbelieknek. Túlélőknek és leszármazottainknak, mindazoknak, akik itt éltek 1944-ben zsidóként vagy nem zsidóként, és azoknak, akik később születtek. A mai kor fehérvári emberének már szinte hihetetlen, hogy egykor vallásos és kevésbé vallásos zsidók igyekeztek pénteken este a neológ és az ortodox zsinagóga felé. El sem tudjuk képzelni ma már, hogy ezekben a közösségekben gyermekek születtek, bár micvákat, esküvőket tartottak. Mindez 1944 tavaszán megszűnt.

Nekünk jogunk van emlékezni, kötelességünk emlékeztetni.

Nélkülük – generációk tűntek el Auschwitz-Birkenau kéményeiben, a Fehérvár és környéki zsidó közösség generációi is.

Ma sokan egyre erősebben tagadják, mások pedig hagyják, hogy ők tagadják. Nem volt holokauszt? Ha nem volt, hova tűnt több mint 3000 székesfehérvári és környéki zsidó? Hol vannak Sárbogárd, Mór, Kápolnásnyék, Lovasberény és a többi falu közösségei? Hol vannak rokonaim sírjai?

Kérdések, melyek az erősödő antiszemitizmus tükrében óhatatlanul foglalkoztatnak. A jelen helyzetben az egyetlen megoldás a szembenézés, szembenézni a városok, falvak múltjával.

Fehérváron a zsinagóga helyén most emlékmű van, ahol a város polgármestere minden év április 16-án koszorút helyez el.

A környék többi városának és falujának, úgy látszik, még több idő kell. Valamennyi polgármester, képviselő és polgár közös felelőssége a szembenézés, bárki tehet azért, hogy a helyi zsidó közösségek emléke ne merüljön feledésbe. Tétetne, de kevesen tesznek...

A szembenézés részben még Fehérváron is várat magára. A város vezetése pozitívan áll a kérdéshez, és partnerünk ebben. Nagy gondok vannak viszont az oktatási és a közművelődési intézményeknél.

Feladatunk, hogy elmeséljük a jövő generációjának, a székesfehérváriak sem voltak jobbakké 1944-ben, mint a környék falvainak és városainak lakói, hogy itt is elfordultak zsidó honfitársaiktól az egykori barátok, ismerősök, hogy a város akkori vezetése segítette a kis létszámú német gépezet munkáját, a nagy többség pedig nem tett semmit, és ezzel a helyi zsidóság tragédiájának egyik előidézője lett.

Az „és beszéljél el fiadnak” törési parancsolatunk. A mi dolgunk mesélni, ameddig és amikor csak lehet, hogy mi történt itt 65 évvel ezelőtt, meg kell mutatnunk a gyermekeknek a régi idők fényképeit, az eredeti dokumentumokat, amelyek itt készültek, Szent István városában. Olyan dokumentumokat, amelyeken itt is a sárga csillag viselésére kötelezik a zsidókat, megfosztják őket állásuktól, értékeiktől, mindezt a helyi polgármester aláírásával. Mert fehérváriak tették fehérváriakkal. Hat és fél évtizede ezekben a napokban a fehérvári zsidók már a gettóban összezsúfolva várták, mi történik velük.

65 esztendő sok idő, rendszerek változtak, országok és határok módosultak, a Székesfehérvári Zsidó Hitközség mégis mindig működött, és így van ez ma is. A hagyományok megőrzése, a tanítás, a kultúra teszik megfoghatóvá és élővé a közösséget.

Visszanézve az elmúlt évek beszédeit, szomorú szívvel és aggodalommal szóltam a jelenről, és még ennél is rosszabb képet láthattunk a jövővel kapcsolatban.

Ki gondolta volna mindezt 65 évvel a soá után? Sokszor lemondunk már a jövőről, a zsidó élet víziójáról ebben a városban.

Pedig nem szabad. Sokan vitatkoznak arról, a szombat tartotta-e meg a zsidóságot, vagy a zsidóság a szombatot.

Mi megyünk tovább a megkezdett úton, az úton, amelyről hisszük, hogy a jó irányba vezet. Mi továbbra is arra biztatunk minden érdeklődőt, jöjjenek velünk.

Jávor Mátyásnak, a székesfehérvári hitközség elnökének a mártír-istentiszteleten elmondott beszéde

Nagyszüleim, dédszüleim áldott emlékére alapítandó emlékmúzeumba kiállítás, oktatás, a zsidóság kultúrájának megőrzése céljából várom családi emlékek (képek, dokumentumok, kegytárgyak) felajánlását. Ezúton is köszönöm az eddigi adományokat.
Rosenfeld Dániel,
1074 Bp., Alsóerdősor
u. 22. 06-70-562-8244.

Keresse a hírlap árusoknál és az Inmedio. Relay boltokban!

PÓNEM magazin

225 Ft

Előfizetés:
Pónem, 1242 Bp., Pf: 294,
email: ponem@freemail.hu

SZENES IVÁN